ОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

УРЯАД ҮНЭН

Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

69) | 1963 оной майн 9, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Фидель Кастро Волгоградта айлшална

ВОЛГОГРАД, майн 7. (ТАСС). Тракторна завод харайһанайнгаа удаа Кубын, совет ханинар КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ Волжско гидроэлектростанци ошобо. Асари ехэ гидростанци яажа баригдааб гэжэ «Волгоградгидростройн» начальник В. Е. Любомирский хөөрөөд, энэ гидроэлектростанци 30 миллиард киловатт час хямда электрын элшэ хүсэ үгөө гээд мэдээсэбэ.

Энээнэй һүүлээр айлшад Волжск гэжэ залуу городоор ябажа хараба, «Добрыня Никитич» гэжэ теплоходто һуугаад, Волгоградска далайгаар тамарба. Эндэ айлшад гидротехническэ түхеэрэлгэтэйнь танилсаба.

60 мянга шахуу ажалшадай сугларһан центральна стадиондо митинг болобо. Энэ хадаа совет ба Кубын арадуудай эбдэршэгүй хани барисаанай гэршэ мүн болоо.

КПСС-эй Волгоградска промышленнэ обкомой нэгэдэхи секретарь К. К. Чередниченко митинг нээбэ.

Фидель Кастрын митинг дээрэ үгэ хэлэхэдэ эндэ байгшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Оборонын Министрэй ПРИКАЗ

йн 9. № 104. Москва город.

дууд, матросууд, сержантнууд, старшина-

рнүүд, генералнууд, адмиралнууд!

ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаа-

Германиие илаһанһаа хойшо 18 жэлэй ой мү-

тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд үнгэрэгшэ дайнда нүүдыень бэе дээрээ тулган абажа, немецкоэгшэдые бута сохилгодо шиидхэхы үүргэ Совет хүнүүд өөрынгөө социалис Эсэгэ оротэйгөөр хамгаалаа, фашис богоолшолгоһоо дай сүлөөрхэ хэрэгтэ аха дүү ёһоной туһа- юм. Иигэжэ совет хүнүүдэй сэрэгэй, ажалай угаад жэлэй туршада, хэдыдэшье мартагда- сэслэн дүүрэхэдэ социализмын, демократиин ехээр ургаһан, бэхижэһэн байна. Германиин Республикын ажалшад социалис арадуудай дэ орожо, эдэнэртэй нягта харилсаа холбоо байдал байгуулна. ГДР-тэ социалис общест- эшэ туйлай ехэ уласхоорондын удха шанар-

немецко-фашистска эзэмдэгшэдые сэхэ шууд шар США-гай империалистнуудта—дэлхэйе тэй эдэ шэнэ этэгээдүүдтэ ямаршье һургаал н һургаалые хараада абангүйгөөр, социа- түгэс дабшалгые али болохоор тогтоохо гэжэ ио. Тиигэжэ тэдэнэр буу зэбсэг үлэмжэ Баруун Германиин милитаризмые һэргээхэ, хэйн дайе бэлдэхэ замда оронхой. Үһөө мэеэ- гэтэй ФРГ-гэй этэгээдүүдые США-гай импе- рхэг түримхэй Хойто Атлантиин бүлэглэлэй хүсэн болгохо һанаашалгатай. Баруун Гер- экономическа хүсэниинь һэргээгдэнхэй. Гер- истнууд өөһэдөө ядерна зэбсэгтэй болохо һэ- айна.

арти, Советскэ правительство иимэ эрхэ бай- абан, бүхы хэмжээнүүдые бэелүүлнэ. Манай дэй эрдэм ухаанай, техникын мүнөөнэй туй- жээндэ хүрэмөөр байхынь, социалис оронуу- дайшалхы нягта холбоо барисаа тогтоожо, түримхэйшүүлдэ хатуу сохилто үгэхөөр бэ- лөө бүхы хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ.

тэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэдые, Эсэгэ ороноо уехэ дайнда хабаадаһан бүхы хүнүүдые рөөр амаршалнаб. Армиин, Флодой сэрэгшэ- политическэ бэлэдхэлдээ шэнэ амжалтануу- хүсэнэб.

роной эрхэ сүлөөгэй, бээ даанхай байдалай айнда унаһан баатарнуудта хэтэ мүнхын ал-

ание илаһан үдэрһөө хойшо 18 жэлэй ой- лан, **захирнам:**

Майн 9-дэ, манай Эхэ ороной ниислэл—Моск- спубликануудай ниислэлнүүдтэ, герой-горо- ийскэ 20 буудалгаар салют үгэхэ.

т арад, тэрэнэй шэн габьяата Зэбсэгтэ Хү- болтогой!

илалтануудые эмхидхэн зоригжуулагша Со- Коммунис партида алдар соло!

ороны Министр, Советскэ Союзай Маршал Р. МАЛИНОВСКИЙ.

рамдалай, социализмын ба змын илан мандахын түлөө

й, ГДР-эй хүтэлбэрилхы ажал уулагшад бэшэг абалсаба

аа немец ара- жэлэй ойтой С. Хрущев, Л. И. лбэрилхы ажал рихт, О. Гро- ца, Э. Корренс-

хүнүүд хоёрдохи үн хатуу жэл- олдоо оруулна, тэмсэлдэ наһа аналнa, дэлхэй бэхижүүлхэ ту- бэшэг соо хэ-

удай баадхал- айгаар түхеэр- хэ хэмжээтэй гүрэнэй хабаа- ха гэжэ НАТО- бэлэдхэжэ бай- аа Баруун Гер- гэ абагшадые м хуяглаха бо- йрамдалда бүри дуулна. Эб й түсэбые бу- игэхэшье ёһо-

бэхи эб най- дайн байлдаае н түүхэтэ зо- ын түлөө тэм-

сэдэг гүрэнүүдэй манлайда ГДР ябана гээд энэ бэшэг соо саашань хэлэгдэнэ. Түүхын орёо бэрхэ эрхэ байдалда байгаашье һаа ГДР дэлхэйн социалис системын нэгэ шухала һалбари болонхой капитализмтай эбэй ёһоор мүрысэхэ. коммунизмын илан мандаха хэрэгтэ шухала хубита нэмэреэ оруулна.

***

В. Ульбрихт, О. Гротеволь, И. Дикман, Э. Корренс гэгшэд Н. С. Хрущев, Л. И. Брежневтэ бэшэг эльгээбэ. Фашизмые үй бута сохихо тэмсэлдэ гаргаһан совет хүнүүдэй баатар габьяань, 1945 оной майн 8-һаа хойшо ГДР-эй ажалшадта Советскэ правительствын, бүхы совет арадай үзүүлһэн туһаламжань хэзээшье мартагдахагүй гээд энэ бэшэг соонь тэмдэглэгдэнэ.

Хүндэтэ нүхэдүүд, энэ түүхэтэ үдэртэй дашарамдуулан, социалис лагерай нэгэ таһаршагүй хуби болонхой. ГДР Советскэ Союзтай, социалис бусад оронуудтай хамта эб найрамдалые батадхажа, капитализмтай мүрысэхэдөө социализмын илалтые хангаха гэһэн уялганууда хэзээдэшье үнэн сэхээр дүүргэхэ гээд онсолон тэмдэглэнэбди.

(ТАСС).

ран зохёолшодой бүхэсоюзна дүрбэдэхи зүблөөн

7 (ТАСС). Му- нницын акто- зохёолшодой зүблөөн нээг- ССР-эй уран зо- та энэ зүблөө —поэдүүд, про- нууд энээндэ даа сэхэ үй- й цехүүдһээ, уудһаа, эрдэм ринүүдһаа ли- һан автор- й дунда баг- стнууд, ин- гшэд, элдэб

янзын мэргэжэлтэй хүнүүд бии. Зүблөөндэ хабаадагшадай олонхинь комсомолшууд, коммунистнууд болоно.

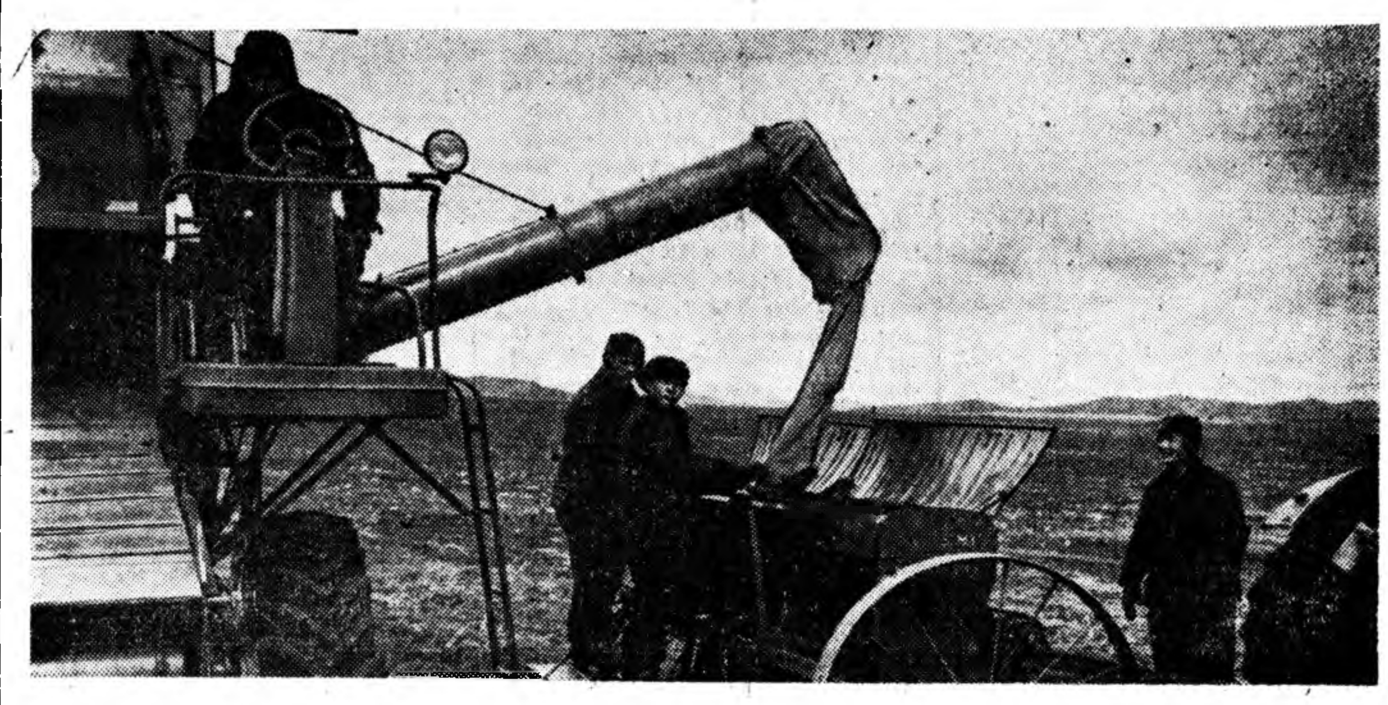
Энэ зүблөөн 4 үдэр соо үргэлжэлхэ. Пленарна заседаниинуудһаа гадна жанр бүхэнөөр семинарнууд үнгэргэгдэхэ: поэзи, прозо, драматурги, сатира, хүүгэдэй литератураар семинар болохо юм. Элитэ совет литераторнууд эдэ семинарнуудые хүтэлбэрилхэ.

Зүблөө нээхэ зуураа Константин Федин залуу зохёолшодто хандажа үгэ хэлэбэ.

Тарилга хурдадхаха бүхы арга хэрэглэе

Сеялкэнүүдые заашье һаатуулхагүй. *Тракторнуудые түргэн скоростёор ябуулха.* Тарилгын агрегадуудые бүлэг бүлэгөөр бүридүүлжэ, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ.

***

Эрхирэгэй совхоз «СК-3» комбайнуудые сеялкэдэ үрэһэ зөөхэ, хэхэ хүдэлмэридэ хэрэглэжэ, ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлүүлбэ.

— Автопогрузчигаар 5 минута соо үрэһэн ашагдаад лэ час соо 18—20 километр хэхэ скоростёор гүйлгэжэ полидо ерээд, сеялкэдэ үрэһэеэ соргоор хэжэ үгэхэдэ угаа амар байна,—гэжэ комбайнернууд хөөрэлдэнэ.

Тиигэжэ үрэһэ зөөхэ автомашинануудаа совхоз наг шэбхэ шэрэлгэдэ хэрэглэхэ аргатай болонхой.

Энэ аргаар үрэһэ эюулдэг тарилгын агрегадууд үдэрэйнгөө даабари хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совхозой 3-дахи отделенидэ комбайнер Цыденжап Намдыков тракторист Намсарай Цындыжаповай агрегадта үрэһэ хэжэ байна. А. Борисовай фото.

**

Улим эршэдэнэ

Эртын тарилга богонихон болзор соо, шанар һайнтайгаар дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табиһан манай колхозой нэгэдэхи отделениин механизаторнууд һүүлэй үдэрнүүдтэ тарилгын хүдэлмэри бүришье эршэдхэжэ, машина, техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана.

«ДТ-54» түхэлэй 4 трактор газар хахална. Трактористнууд С. А. Емельянов, Б. Н. Терехов халаанайнгаа нормые ходо үлүүлэн дүүргэнэ, голодоһо гарганагүй. Тиихэдэ 4 агрегат таряа тарина. Нүхэд И. И. Китаевай, С. К. Емельяновай, В. А. Асташевой сеялкэшэдэй агрегадууд магтаалтайгаар ажаллажа байна.

Манай таряашад майн һайндэрэй ажалай жагсаалда зогсожо, гансахан майн 2-то 100 гаран гектарта таряа хаяһан байха. Хамтадаа 1428 гектар эртын тарилга хэхэ байһан манай отделени мүнөө 600 шахуу гектарынь дүүргээд байна. Иимэ эршэтэйгээр хүдэлөө хадаа майн арбаадаар дээрэ хэлэгдэһэн түсэбөө сүм дүүргэхэ арга боломжотойбди.

Н. Трифонов,
«Советская Россия» колхозой 1-дэхи отделениин тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир.

Улаан-Үдын аймаг.

Үдэр бүри—1,5—2 нормо

Һүүлэй үдэрнүүдтэ һалхитай, хагсуу байбашье һаань, Гильбэра нютагта хабарай тарилгын халуун хүдэлмэри заахашье замханагүй.

Колхоз соогоо эгээн түрүүлэн хабарайнгаа тарилгада ороһон таряан ажалай нэгэдэхи бригадын механизаторнууд (бригадирнь нүхэр А. П. Кокорин) бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгарна. Мүнөө тэдэнэр 500 гаран гектарта эртын орооһото ургамалнуудые таряад, колхоздоо түрүү һуури эзэлжэ ябанхай. Ажалдаа амжалта туйлаһанайнь түлөө тус бригадада колхозой правлениин, парткомой дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулагдаа.

Хабарай тарилга дээрэ хүдэлжэ байһан механизаторнуудай дунда Виталий Кокориной агрегат түрүүлжэ ябана. Тус агрегадай гэшүүд үдэр бүри шахуу 1,5—2 нормо һайн шанартайгаар дүүргэнэ. Мүн хоёрдохи бригадын Пурбо Бадмаев, Ширап Батуев гэгшэдэй агрегадайхид бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, халаанайнгаа даабариие ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

В. Доржиев,
Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозой парткомой секретарь.

Хэды болотор нобшорхо юм?

«Хабарай үдэр жэлтэй тэн» гэжэ таряаша зоной хэлсэдэг тон зүйтэй гээшэ. Мүнөө тарилгын үедэ нэгэшье үдэр гээгээ һаа, намар олохон центнер таряан алдагдажа болохо байна ха юм.

Теэд Хэжэнгын совхозой гурбадахи отделениин хүтэлбэрилэгшэд энээниие яһала мэдэжэ байбашье, ажалаа һайнаар эмхидхэжэ, тарилгынгаа хүдэлмэри эрид түргэдхэхэ талаар юушье хэнэгүй. Эндэхид бүхыдөө 2530 га эртын орооһото ургамалнуудые тариха аад, мүнөө апрелиин 24-һөө хойшо арба гаран хоногто оройдоол 750 гектар таряа.

Ямар шалтагаанһаа тарилгын хүдэлмэри иимэ ехээр унжагайрааб гээд асууха ушартай болоно.

— Бидэ зэмэтэй бэшэбди. Газар хүсэд гэдээгүй, хүйтэн байжа, тарилгын хүдэлмэри урагшаа ябанагүй. Эртынгээ ургамалнуудые майн 20 болотор тарижа дүүргээ һаамнайл болоо,—гэжэ отделениин эрхилэгшэ Г. Базаржапов хэлэнэ.

Үнэндөө сагай уларилай таарамжагүй байһанһаа эртын тарилга иимэ ехээр унжагайраа бэшэ. Нэн түрүүн эмхидхэлэй хүдэлмэриин мууһаа, мүн ехэ, багашье дутагдалнуудһаа болоно, машина, техникэ биратайгаар ашаглагданагүй. Жэшээлбэл, эндэ 14 сеялкэ хүдэлхэ ёһотой аад, тэдэнһээнь миил 8 сеялкэ табигданхай. Хахалагдажа, элдүүрилэгдэһэн газаргүй дээрэһээ бусад сеялкэнүүдынь миин байна. Мүн эндэ нэгэшье гектар сэбэр, мүн намар хахалһан паар байхагүй.

— Тариха газараа түргэн хахалжа бэлдэхын тула тракторнуудаа хоёр халаанда хүдэлгэхэеэ яанабта?—гэжэ асуухада.

— Трактористнууд дутуу. Бүхы техникэеэ нэгэшье халаан соо дүүрэн хүдэлгэхэ гэхэдэмнай, хүн хүртэнэгүй. Яахашье арга олдоногүй,—гээд нүхэр Базаржапов альгаа дэлгэнэ.

Механизаторнуудай бүгэдэ ниитын һуралсал һайнаар эмхидхэжэ, тракторист, комбайнернуудые олоор һургажа шадаагүй өөһэдынь лэ гэм ха юм.

Тарилгын агрегадуудай ажалай эмхидхэлэй тон муугаар табигдаһаниие баһа нэгэ иимэ баримта гэршэлнэ. 5—6 хоногой саада тээ Худанай Зүүн-Бэеын газарта 750 га газарта лущени хүндэлөөшэнь хээд, тариха зорилготой «ДТ-54» түхэлэй 2 трактор абаашагдаһан байгаа. Тэдэнь мүнөө хүрэтэр мүртэй ажал хээгүй, миин шахуу байжа үнжэнэ.

— Һайнаар хүдэлөө һаа, энэ газартаа лущени хэжэ дүүргээд, тарижа барагсаахаяа байха һэмди. Теэд совхозой главна агрономой эндэ лущени хэхэ гэхэдэнь, үйлэдбэриин управлениин главна агроном: «Энээнээ болюулагты, хахалаад таригты» гээ. Харин совхозой инженер нүхэр Цыренжапов баһа нэгэ ондоо захиралта үгэбэ. Тиигэжэ ноёдой хэдэн ондоогоор хэлэхэдэ, юугээшье хэхээ мэдэжэ ядаһаар байтарнай 5—6 хоног үнгэршоо. Энэ үе соо 2 ехэ трактораар оройдоол 200 га дээрэ лущени хэжэ, 60 га таряабди,—гээд механизаторнууд хэлэнэ.

Тарилгын хүдэлмэриие гэдэргэ татажа байһан эдэ мэтэ дутуу дундануудые тоолохо болоо һаа олон.

Тэрэшэлэн Хориин үйлэдбэриин управленидэ шэнээр эмхидхэгдэһэн совхозуудай нэгэн—«Первомайскида» хабарай тарилга баһал ехээр удааржа байна. 1053 гектар эртын тарилга хэхэ аад, оройдоо 200 га тариһан нэрэтэй. Үшөө 700 га газар хахалжа тариха юм. Тиигэбэшье техникэнь хоёр халаанда, дүүрэн хүсэндөө хүдэлгэгдэнэгүй. Майн 1—2-ой үдэрнүүдтэ «ДТ-54» түхэлэй хүсэтэ 4 трактор тоһо, түлишэгүй дээрэһээ миин байжа үнжөө.

— Түлишэ зөөдэг зөмнай өөһэдынгөө дураар һайндэрлөөд, бидэниешье баһал 2 хоногто һамшуулба,—гэжэ тракторист Л. Головнев хэлэнэ.

Эндэ нэгэшье хүн полевой станда байрладаггүй, гэр гэртэһээ ябаад хүдэлнэ. Юуб гэхэдэ, стан дээрэ хүнэй байха гэр байра түхеэрэгдээгүй, халуун эдеэн бэлдэгдэдэггүй байба. Тарилгын 3 агрегадта үрэһэ шэрэхэ гэжэ нэгэ тэргэтэй «Беларусь» трактор даалгагдаһан аад, тэрэнь зөөжэ үрдинэгүй, сеялкэнүүдые ходо һаатуулна.

Энэ мэтээр унжагайржа, нобшоржо байбал, эртынгээ тарилгые 20—30 хоног соошье дүүргэхэгүйл. Тиимэһээ совхозой хүтэлбэрилэгшэд тарилгын хүдэлмэриие эрид түргэдхэхын тула яаралтай хэмжээ абаха ёһотой.

Н. Дамбаев,
«Шэнэ Үдэ» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управленидэ

ХАРТААБХА ТАРИХААР БЭЛЭН ГҮТ?

Колхоз, совхозуудта хартаабха ургуулха, тэрэниие гүрэндэ худалдаха хэрэгые эрид хүгжөөхэ талаар КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хандалга бэшэг Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта халуунаар угтагдаба. Ушар юуб гэхэдэ, энэ управлениин колхоз, совхозууд республикын ниислэл хотын ажалшадые эдеэ хоолой энэ шухала зүйлөөр хангаха хэрэгтэ шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ байна бшуу.

ТҮРҮҮ АЖАХЫНУУДТА

Управлениин хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, мүн олонхи ажахын хүтэлбэрилэгшэд энэ харюусалгата уялгаяа бэелүүлхын тула нилээд ехэ эмхидхэлэй хүдэлмэри хэһэн байна. Колхоз, совхозуудта хартаабха ургуулха түсхай звенонууд эмхидхэгдэһэн, тэдэниие хүтэлбэрилхөөр дүршэл ехэтэй хүнүүд томилогдоһон, һайн хүрьһэтэй, ехэнхидээ уһалагдамаар газар шэлэгдэн абтаһан, тэдэ звенонуудта хэрэгтэй трактор, машинанууд даалгагдажа үгтэһэн байха юм.

Энэ хүдэлмэри илангаяа Онохойн совхоздо урагшатайгаар ябуулагдажа байнхай. Республикын суута хартаабхашан Акулина Федоровна Мельгуновагай ажалладаг энэ совхоздо байгша ондо 300 гектар хартаабха таригдахаар хараалагданхай. Мүнөө энэ совхоздо гектар бүридэ 20 центнер хүртэхөөр үрэһэ хүрэнгэ бэлдэгдэнхэй. Хартаабха, овощ ургуулха түсхай звенонууд эмхидхэгдээд, поли дээрэ нилээд ехэ наг шэбхэ гаргагдаа.

Управлениин ажахынуудай хартаабхашад, овощ ургуулагшад тус совхоздо сугларжа, түсхай һургуули гараһан, А. Ф. Мельгуновагай дүй дүршэлтэй оролдосотойгоор танилсаһан байна.

Тарилгадаа Эрхирэгэй совхоз муу бэшээр бэлдэнэ. Энэ ажахы нёдондо 85 га хартаабха тариһан байбал, тэрэнээ энэ жэлдэ 200 гектарта хүргэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Совхоз дотор хартаабха ургуулха 3 түсхай звено байгуулагдаа. Тэдэниие даагшаар дүршэл ехэтэй, хартаабха ургуулжа шадахаар хүнүүд табигданхай.

— Энэ жэлдэ хартаабхын баян ургаса абаха гэжэ үнэн сэдьхэлһээ оролдожо байнабди. 2400 центнер үрэһэн бии, үшөө 1600 центнер эдэ үдэрнүүдтэ абахабди,— гэжэ тус совхозой директор нүхэр Нимаев мэдүүлбэ. — 50 гектар газарта 1000 тонно шэбхэ гаргахабди. 120 гектарай га бүридэ 1,5 центнер минеральна үтэгжүүлгэ гаргагдаха. 30 гектар шэнэ хахалһан газарта бэшэниинь таригдаха юм. Звенонуудые даагшадаар эгээн лэ һайн хүнүүдээ табяабди. Жэшээнь, Арбижал нютагта үнинэй коммунист, хартаабха, овощ ургуулжа һурамал Цыретор Мункуев томилогдоо.

Хартаабха һуулгаха 4, ургаса малтаха 4 машина, хэдэн культиватор, хүнгэн борной гэхэ мэтэ хэрэгсэлнүүд бэлэн болгогдоод, звено бүхэндэ даалгагдажа үгтэнхэй. Мүнөө үедэ хартаабха тариха газар уһалагдажа байнхай.

— Байгша ондо хартаабхаяа гол түлэб уһалагдадаг газарта тариха хүсэлэнтэйбди,— гэжэ Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин начальнигай орлогшо В. Н. Брянский хэлэбэ.

Хэрбээ түрүү хартаабхашадай дүй дүршэлые үргэнөөр хэрэглэжэ шадабал, управлениин ажахынууд баян ургаса абаха гүйсэд аргатай.

УРДЫНГАА АЛДУУ ДАБТАҺААР

Үнгэрэгшэ жэлдэ Ивалгын, Загарайн, Тарбагатайн колхоз, совхозууд сагай уларилай зохид байбашье, хартаабхын биратай ургаса абаагүй. Жэшээнь, управлениин ажахынууд дунда зэргээр гектарай оройдоо 30—40 центнер хартаабха хуряаһан байха юм. Тиихэдэ Загарайн «Гигант» колхоз гектарай 16 центнер, «Улаан-Оронго» колхоз — 9,9 центнер, Кировэй нэрэмжэтэ колхоз—10,8, Тарбагатайн «Коммунизм» колхоз — 11,4 центнер ургаса абаа һэн.

Эдэ ажахынуудта яахадаа ургаса иимэ бага байгаа гээшэб? Нэн түрүүн эдеэ хоолой энэ шухала зүйлдэ анхарал табигдаагүй. Тарилгын нормо багадхагдадаг, ургасын хойноһоо харууһалга муугаар хэгдэдэг байһан.

Мүнөөшье жэлдэ эдэ дутагдалнууд дабтагдаһаар. Управлениин олохон ажахынууд тарилгада хүсэд бэлдээгүй, поли дээрээ шэбхэ биратай гаргаагүй, үрэһэ хүрэнгөөр дутамаг байшоо. Һүүлэй мэдээгээр эндэхи колхоз, совхозуудта үшөө 17 мянга гаран центнер үрэһэн дутуу.

Загарайн Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо илангаяа бэрхэшээлтэй байдал үзэгдэнэ. Энэ колхоз нёдондо намар 300 центнер хартаабхын үрэһэ газар доро булаһан байгаа. Тиихэдээ энэ аргаар хартаабха хадагалха техническэ эриллтэнүүдые баримталаагүй, ургамалай амилха соргонуудые өөдэнь гаргаагүй, миил бүтүүгээр даражархиһан байха юм. Ушар иимэһээ тэрэ үрэһэниинь бүхыдөө гуташоо. Мүнөө болоходо тус колхоз орой үрэһэгүй үлэшэбэ.

Энэ гэмтэ хэрэгэй түлөө хэн харюусаха ёһотойб? Тиихэ үедэ колхозой түрүүлэгшээр ажаллажа байһан нүхэр Забанов, агроном байгаад, мүнөө түрүүлэгшээр һунгагдаһан нүхэр Ринчинов гэгшэд сэхэ зэмэтэй.

Гэм зэмэеэ мэдэжэ байбашье артелиин хүтэлбэрилэгшэд үрэһэнэй хартаабха худалдажа абаха тушаа юушье хээгүй. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ринчиновтэй хөөрэлдэхэдэ, тэрэ хартаабха тариха ямаршье бэлэдхэлгүйбди гэжэ мэдүүлээ. Хартаабхын газар хахалагдаа нэрэтэй болоод лэ. Ондоо юушье хэгдээгүй байһаар. Хайшан гээд, ямар аргаар баян ургаса туйлахаб гэжэ мүнөө хүрэтэр боломжолоогүй һууһаар, нэгэшье звено эмхидхэгдээгүй.

Мүн иимэрхүү байдал «Улаан Оронго» XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта үзэгдэнэ.

ПАРТИ, ПРАВИТЕЛЬСТВЫН УРЯАДА БОДОТООР ХАРЮУСАХА

Хартаабхын ургаса дээшэлүүлжэ, гүрэндөө тэрэниие ехээр худалдадаг болохын тула юу хэхэ хэрэгтэйб гэжэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй уряа бэшэг дотор тодорхойгоор хэлэгдэнхэй. Уржадэр Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин начальнигай орлогшо нүхэр Брянский хэдэн ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдые дуудажа, энэ уряада харюу болгохын тула юу хэхэ хэрэгтэйб гэжэ хэлсэһэн байна.

Нэн түрүүн тарилгын гектар бүридэ адагынь 20 центнер хүртэхөөр үрэһэ хүрэнгэ ойрын 3—4 үдэрэй туршада бэлэдхэжэ абаха тушаа хэмжээнүүдые хараалаа. Тиихэдээ сортовой үрэһэнэй үгы тооной байһан дээрэһээ һайн үрэһэеэ шэлэн илгажа, үрэһэнэй талмайнуудта хэрэглэхэ болоно. Энэ талаар Кировэй нэрэмжэтэ колхозой дүй дүршэл һайшаалтай. Эндэ һургуулиин һурагшадай туһаламжаар нэгэ жэгдэ һайн үрэһэнэйнь энээндэ илгагдаһан байна.

Хоёрдохёор, хартаабхаяа шадаал һаа уһалагдамаар газарта тариха, поли дээрэнь наг шэбхэ ехээр зөөжэ гаргаха тухай үгэеэ ойлголсоһон байна.

Баян ургаса абахын түлөө хартаабхашадые материальна талаар урмашуулха гэжэ хэлсээ. Жэшээнь, Эрхирэгэй совхоздо гектарай 80 центнерһээ дээшэ ургаса абаа һаань, түсэбһөө гадуур абаһан ургасынь 10 процентые тэдэнэртэ үгтэхөөр хараалагданхай. Ойрын үдэрнүүдтэ хаа хаанагүй урмашуулгын гуримые тодорхойлжо дүүргэхэ эрилтэ табигдаа.

Хойто жэлдэ хартаабха бүри ехээр таригдаха байна. Тиимэһээ үрэһэн бүри ехэ хэрэгтэй болохо, тэрэниие хадагалха байра түхеэрхэ ушартай гээшэ.

— Үрэһэнэй хартаабха хадагалха биратай байрагүйбди. Тиимэл хадань энэ жэлдэ адагынь 3 мянган тонно үрэһэ хадагалха байра бүтээжэ үзэхэбди. Тэрээн тухай эртээнһээ боломжолжо байхаар болоо,— гэжэ Эрхирэгэй совхозой директор нүхэр Нимаев хэлэбэ.

Үнэхөөрөө энэ тон шухала, ажал ехэтэй хэрэг байна. Тиигээшье һаа, мүнөө үедэ ажахы бүхэндэ газар малтаха хүсэтэ машинанууд олон бии. Тэрэниие хэрэглэжэ, хартаабхын үрэһэ хадагалха һайн байрануудые ажахы бүхэндэ түхеэрхэ шухала болоно.

Хартаабхын баян ургаса абаха, тэрэниие гүрэндэ ехээр худалдадаг болохо тушаа парти, правительствын уряае һаяар үйлэдбэриин управлениин совет дээрэ зүбшэн хэлсэхэ шухала гэлсэбэ.

Б. Гылыков,
манай түсхай корр.

МҮНӨӨДЭР — ИЛАЛТЫН ҮДЭР

СОВЕТ АРАДАЙ МҮНХЭ ГАБЬ

ИЛАЛТЫН САЛЮДАЙ УРДА ТЭЭ

79-дэхи гвардейскэ дивизиин 220-дохи гвардейскэ стрелково полкын тугшан сержант Николай Масалов 1945 оной апрелиин 30-най һүни полкын тугые Ландвер-канал тээшэ асараа һэн. Энэ үедэ Берлиндэ добтолгын эхилһээр долоодохи сүүдхэнь боложо байгаа. Зүүн урдаһаань добтолһон наймадахи гвардейскэ армиин түрүү отрядууд немец ниислэлэй сэрэгэй гарнизоной гол хэрэм — Тиргартенэй ханада тон дүтэлшоод ябаа. Эндэ, Тиргартендэ, Лаос-штрассета Гитлер туһалагшадтаяа сэрэгүүдээ командалһаар байгаа бэлэй.

Тиргартенэй түб руу добтолон орохонь бэрхэшээлтэй һэн. Энэ ехэ аюултай, бүхэ хэрэмые эбтэйгээр нэгэ доро олоной хүсөөр абажа болохо байһан юм. Ландвер-каналһаа Лаос-штрассе хүрэтэр, имперскэ канцеляри хүрэтэр оройдоол 400 метр болохо байгаал. Тэрэ канцеляриин газар дорохи байра соо Гитлер хоргодонхой. Иимэл хадань агуухэ Ленинэй портредые зураглан оёһон гвардейскэ тугые эндэ асараа.

Имперскэ канцеляриие Гитлерэй шалгагдамал батальонууд хамгаалжа байба. Гитлерэй баруун гарынь болохо ёһотой нацист Монке гэгшэ эндэ командалба.

Гитлерэй эдэ сэрэгшэд оро-дуудые фюрер тээшэ табихагүй гэһэн нэгэл зорилготой байһан юм. Гэдэргээ сухариһан лэ хүн ухэн хосорхо ушартай һэн.

Энэ харюусалгатай үедэ урагшаа добтолжо эхилхэ газар тээшээ манайхин ганса нэгээрээ, хэды хэдыгээрээ ошожо эхилбэ.

Ехэ добтолго хоёр часhaа улүүхэн болоод эхилхээ байба. Үүрэй хираалха багаар тон намдуухан болошобо... Эгээл энэ үедэ хаанаһааб даа гэнтэ үхибүүнэй бархирха абяан дуулдаба. Тиихэдэнь хамагһаа түрүүн энээниинь дуулаһан сержант Масалов үхибүүниие абарха зүбшөөл үгэхые гуйба. Хэдыхэн сагай үнгэрһэн хойно сержант Масалов ехэ добтолгын эхилхын урда тээхэнэ тэрэ үхибүүе абарһан түүхэтэй.

Эгээл энэ үедэ армиин артиллериин командалагша генерал Пожарский добтолон орохо команда үгэбэ.

Игэжэл Берлиниие добтолон абаха дайн байлдаан эхилжэ, хэдэн мянгаад буу, миномедууд буудажа оробо. Гурба наһатайхан немец басагые тэбэриһэн совет сержантые үхэлэй газарһаа гаргаха гэһэндэл, хэдэн мянгаад һомон, минэнүүд тэһэржэ оробо. Энээхэн басаганай эхэнь нюрга руугаа буудуулаад, хүүргэ доро үхэшэһэн байба. Тухайлхада, тэрэ эхэнэр Тиргартенһаа мултаран гараха, үхибүүгээ хамгаалха гэһэн байжа болоо. Теэд Монке гэдэгэй мэдэлдэ байһан алууршад хойноһоонь буудаа ха.

Хэдыхэн минутын үнгэрөөд байхада сержант Масалов полкын тугай хажууда ерэшэнхэй, урагшаа добтолон ороходр бэлэн болоод байгаа бэлэй. Сержант Масалов үбсүүндээ нангэһэн энэ басагантай, ерээдүйн Германиин туг бариһандал, урагшаашье дабшажа болохол байгаа. Теэд «Адольф Гитлерэй» бригадын алууршадай энэ басагаханиие хайрлаха байһандань этигэхээр бэшэ һэн. Бүхы немец арадай хуби заяанда хайша хэрэгээр хандадаг шэнгил, энээхэн басаганайшье хуби заяанда баһал иимээр тэдэнэр хандаха ёһотой.

...Советскэ Союз үнэн зүб үг зорилготой, сүлөөрэлгын дайе хэжэ байба. Советскэ Союз хадаа социализмын туйлалтануудые, бүхы ажалшадай түшэг тулгуури болохо өөрынгөө социалис Эсэгэ ороние дайсадһаа хамгаалжа, гадна немец арадые Гитлерэй алууршадай засаг түрэһөө мулталан гаргаха хэрэгтэ туһалха зорилго табиһан байна бшуу. Европые тахал үбшэнһөө зайсуулжа, хэтын хэтэдэ Европодо эб найрамдал батадхан тогтоохо нэгэл зорилготойгоор бидэнэр Германи ерэһэн байнабди.

Энэ гайхамшагта зорилгые бодотоор бэелүүлхын түлөө Берлиниие добтолон абаха дайнда хабаадаһан сэрэгшэднай дайнда айха һүрдэхэ гээшые мэдээгүй. Манай сэрэгшэд зүрхэтэй, зоригтойгоор, сэхэ шууд урагшаа добтолбо. Берлин хүрэтэр ерэхэ харгы зам гээшэ холошье, бэрхэшээлтэйшье байгаа. Эхэ оронойнгоо үнэн сэхэ олон патриодуудые энэ харгы замые гаталжа ябаха үедөө алдаа бэлэйбди. Немец ниислэлэй эгээл түбэй бүхэлэлтэнүүдтэ добтолон орожо байһан үедэ дайнда наһа бараһан нүхэдөө һанахада гомодолтойшог байгаа һэн даа. Америкын, Англиин сэрэгшэдэй хажууханданъ лэ гурбадахи рейхиин эгээ шалгагдамал дайшалхы частьнууд суглуулагдажал байһан юм.

Бүгэдын тэмсэлдэ союзнигуудай оруулһан хубитые бидэнэр үндэрөөр сэгнэнэбди. Союзнигуудай арминуудтай Эльбэ мүрэн шадар уулзагдаа һэн. Зүгөөр Берлиниие добтолон абаха үедэ тэрэниие тойроод зуу гаран километр тухай газарта зэбсэгжэһэн американскэ, английскэ гү, али французскэ нэгэшье солдат байгаагүй. Маанадай сүлөөлһэн урдань пленд абтаһан сэрэгшэд байгаа һэн даа. Тэндэхи бодото байдал эгээл иимэ байгаа бэлэй. Тиимэһээ США-гай, Англиин, Франциин хүтэлбэрилхы бүлэглэлнүүдэй Берлиндэ ямар бэ даа тусгаар эрхэтэй байха гэдэг һанаашалгань ямаршье үндэһэ баримтагүй. Тэдэнэр Берлиниие добтолон абаагүй бшуу. Тэдэнэр дайсанай бэеэ тушаалгын гуримуудые бэелүүлхэ гэжэл Берлин ерэһэн юм. Бэеэ тушаалгын тэдэ гуримуудай бэелүүлэгдэхэдэл Берлиниие эзэлэн байха ушар үни болюулагдаха ёһотой.

Берлиндэ байдаг совет сэрэгүүдэй командованиин бэелүүлһэн хэмжээ ябуулганууд союзнигуудай хэрэгтэ үнэн сэхэ байһанай жэшээ боложо үгэнэ. Дайсадай бэеэ тушааха тухай дансада дүрбэн союзна гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд майн 8-да гараа табиһан түүхэтэй. Зүгөөр Берлинэй эзэлэгдэхэтэй хамта, уласхоорондын пролетариадай һайндартэ, 1945 оной майн 1-дэ Германи бэеэ тушааһан байна.

Тиргартениие эсэслэн добтолжо эхилхэдэ дайсад сагаан тугуудые үргэхэ баатай болоо. Гол гол газарнуудынь манай гарта орошонхой байба. Игэжэ ямаршье юумэнэй урда тогтонгүйгөөр зорилгоёо бэелүүлжэ болохо һэн. Гэбэшье, дайсанай сагаан туг үргэхэдэнь ами наһыемнай абаргты гэбэ гээд манай сэрэгүүд ойлгоо бэлэй. Дайн байлдаан саг зуура болюулагдажа, майн нэгэнэй үглөөнэй 3 часта 8-дахи гвардейскэ армиин командна пунктда Германиин армиин генеральна штабай начальник генерал Кребс ерээ. Гитлер бэеэ хоролжо үхөө гэжэ тэрэ мэдээсэбэ. Тиигээд Германи Советскэ Союз хоёрой хоорондо амгалан ёһоной хэлсээнүүдые хэхын зорилгоор дайн байлдаае Берлиндэ саг зуура болюулха гэһэн гуйлтатай бэшэгые Советскэ командовани дамжуулхыемни үгөө һэн.

Советскэ правительствын үгэһэн заабаринуудай ёһоор, үгэ дуугүйгөөр бэеэ тушаагаад лэ байгаа һаань, эндэхи дайн байлдаан болюулагдаха гээд бидэнэр сэхэ шууд мэдүүлээ һэмди. Зорилгоёо дүүргэжэ шадангүйгөөр Геббельсдэ элидхэхээ Кребс ошоһон юм.

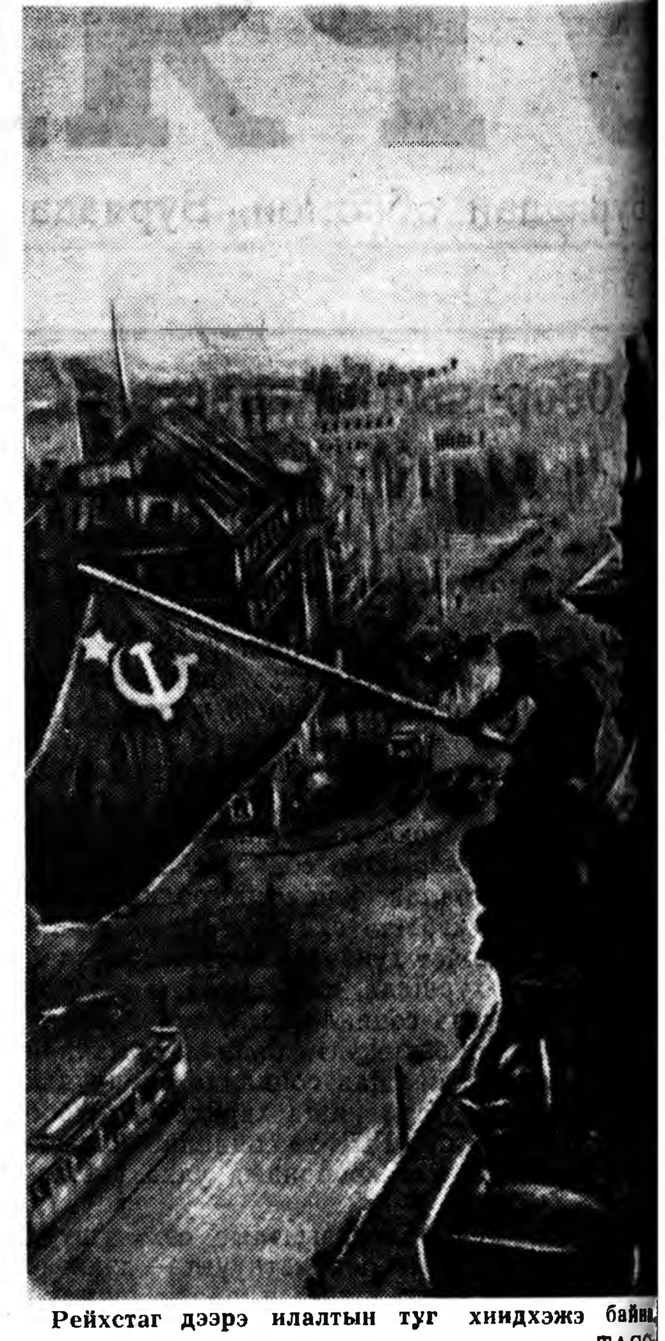
Геббельс Кребс хоёр майн нэгэнэй һүни бэеэ хоролжо үхөө гэжэ мэдэгдээ һэн. Майн нэгэнэй һүни, майн хоёрой үглөөгүүрһээ эхилээд дайсадай сэрэгшэд хойно хойноһоо бэеэ тушаажа оробо. Берлинскэ гарнизоной командалагша генерал Вейдлинг бэеэ тушааха тухай тусхай захиралта гаргаһан юм.

Игэжэл немец фашистнуудай правительство һандаран һалаһан түүхэтэй.

Мүнөө үедэ совет арад, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд эб найрамдал хамгаалхын, эб найрамдал хэтэ мүнхэдөө батадхахын түлөө бүхы зохихо хэмжээнүүдые бэелүүлжэ байнхай.

Василий ЧУЙКОВ, Советскэ Союзай Маршал, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой

(Берлиниие добтолон абаһан тухай дурдалгаһаа)

Рейхстаг дээрэ илалтын туг хиидхэжэ байна. ТАСС

Дайн хэрэггүй!

Хорин нэгэн жэлэй саада тээ, 1942 оной хабар, «ябалган» гэһэн үгэ манай частьда тараһан юм. Энэ хадаа фронт ошохо гэһэн удхатай байгаа.

Уданшьегүй зориһон газартаа хүрэжэ, генерал-майор Владимир Викторович Крюковэй командалдаг гвардиин хоёрдохи корпусто ерээ һэмди. Энэ корпус Волокаламск, Руза шадар Московско областиин нэгэ районой Шаховской гэжэ түбые хамгаалгада дайшалхы баатаршалгаараа алдар солоёо дуудуулжа байгаа. Эгээл эндэ тэрэ корпусой эрэлхэг зоригтой командир, Советскэ Союзай Герой Лев Михайлович Доватор унаһан юм. Тиигэжэ бидэнэр орон доторoo суурхаһан генерал Доваторай морин сэрэгэй корпусто ороһон байгаабди.

Энэ корпус олон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн байгаа. Би тэрэ үедэ нэгэ подразделениин сэрэгэй комиссараар томилогдоо һэм. Энэ подразделенидэ юһэн үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд: ород, украинец, белорус, казах, узбек, киргиз, осетин, татар болон буряад сэрэгшэд эбтэй эетэй бүлэг болон Эхэ оронойнгоо нэрэ хүндые, бэеэ даанхай байдалые хамгаалан эрэлхэг зоригтойгоор тэмсээ.

...Манай дивизи шэнэ добтолгодо бэлэдхэжэ эхилээ. Сэрэгшэдэйшье, командирнуудайшье хэһэн ажал хэрэгүүдээрнь тухайлхада манай добтолго дүтэлөө гэжэ сэрэгшэ бүхэн ойлгодог һэн.

Манай частьнуудта парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд ходо ерэдэг болоо. 1942 оной апрелиин 24-дэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Михаил Иванович Калинин ерээ һэн. Тэрэнэй хэлэһэн дүлэтэ халуун үгэ сэрэгшэдые зоригжуулжа, халуун шанга тулалдаануудта уряалаа бэлэй. Илалта манай гарта гэжэ сэрэгшэд батаар этигэдэг байгаа.

***

Уданшьегүй манай морин сэрэгэй гвардиин хоёрдохи корпус добтолгоёо эхилжэ, тэрэнэй урда табигдаһан дайшалхы зорилгоёо хүндэтэйгээр дүүргэжэ, гвардиин алдар солотой Улаан тугаа фашис Германиин эшээн болохо Берлин хүрэтэр илалта түгэсөөр намилзуулан абаашаа һэн.

Берлин хүрэтэр добтолходоо бидэнэр нэгэнтэ бэшэ хүшэр хүндэ халуун шанга тулалдаануудые дабажа гараа һэмди. Нэгэ иимэ ушар һанагдана. 1942 оной августда Вазузы гэжэ гол мүрэнэй баруун эрьеые хамгаалжа байһан морин сэрэгэй гвардиин 9-дэхи полкые миномедоороо дэмжэжэ байха гэһэн захиралта манай миномедой батарейдэ үгтэһэн юм. Фашистнууд хүсөөрөө манаһаа болюу байгаа. Дайсадай танкнууд манай подразделениин сэрэгшэдэй эзэлһэн газар дээрэ гансата орожо ерээд, хоёр эскадроной бэхижэлтые сүмэ сохёод, манай батарейдэ дүтэлөө. Минометчигууд бүхы буу зэбсэгүүдээ хэрэглэжэ, полкын батарейнхид болон зенитчигүүдэй туһаламжаар дайсанай долоон танкые шатаажархёо. Тиихэтэйнь сасуу бусад танкнуудынь ябууд эрьелдэжэ бусаха гэхэдээ, манай артиллеристнүүдэй гарта орошоо һэн. Энэ тулалдаанда манай олон сэрэгшэдэй, тэрэ тоодо командирнуудай, баатар үхэлөөр унаашье һаань, дайсадай бүри олон сэрэгшэд, дээдын зэргэтэ командирнууд алуулһан, плендэ ороһон, олон тоото машина техникэ шатаагдаһан байгаа. Иимэ халуун шанга тулалдаанудай үедэ манай буряад сэрэгшэ, Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой бухгалтер байһан Жамбэ Пагбаевай баатаршалга тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй. Нүхэр Пагбаев мэргэн буудагшын мэргэжэлтэй болоһон юм. Гансахан август һарын тулалдаануудай үедэ тэрэ гушаад фашистнуудые алажа, Улаан тугай ордендо хүртэһэн юм. Удаань Ржевск, Курск шадар дайлалдажа, Эхэ оронойнгоо зол жаргалай түлөө 1943 оной хабар баатар үхэлөөр унаһан байгаа. Сугтаа дайлалдаһан сэрэгшэд ород Виктор Ильин, татар Габидуллин, казах Каданов болон бусад минии нүхэдүүд мүнөө болотор халуун зүрхэндэм хадаатай ябадаг.

Игэжэ манай ороной бүхы арадуудай түлөөлэгшэд фашизмын зэрлиг муухай аюулһаа Эхэ ороноо хамгаалжа, саашадаа алишье талаараа хүгжэн һалбарха арга боломжо олгожо үгөө һэн. Мүнөө совет арадай үргэн далайсатайгаар коммунизм байгуулжа байһан хэрэг Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда манай эрэлхэг зоригтой хүбүүд, басагадай гайхамшагта баатаршалгын үрэ дүн гээшэ гэжэ бидэнэр бүгэдэ омогорхон мэдэнэбди. Мүн дайн сэрэг, илангаяа мүнөөнэй термоядерна дайн, хүн түрэлтэндэ ямар ехэ зоболон, ямар ехэ һандарал асархаб гэжэ совет хүнүүд һайса мэдэнэ. Эгээл тиимэһээ бидэнэр «дайн хэрэггүй!» гэжэ бүхы дэлхэйдэ мэдүүлнэбди. Зүгөөр баруун оронуудай хархис хүсэнүүд дэлхэйн шэнэ дайе һүжэрөөхые бүхы арга шадалаараа оролдоно. Теэд мүнөө үе сагай уласхоорондын хүсэнүүдэй тэнсүүри тад ондоо болонхой. Эб найрамдалай тала баримталагшадай хүсэн дай журөөдэдэг хархис зэрлигүүдэй амые хазаарлажа шадаха. Энээниие Советскэ Союз түрүүтэй социалис можын оронууд, бүхы дэлхэйн түрүү һанаатай хүнүүдэй бата бэхи хүсэн найдамтайгаар гэршэлнэ.

Хэрбээ эзэрхэг түримхэй дайн сэрэгые хархис хүсэнүүдэй һүжэрөөгөө гээшэ һаань, совет сэрэгшэдэй, социалис оронуудай зэбсэгтэ хүсэнүүд тэдээндэ үхэлэй сохилто үгэхөөр бэлэн!

Совет гүрэнэй экономическа, политическэ түгэс хүсэн эб найрамдалай хуби заяае хамгаалхаар хэзээдэ бэлэн. Эгээл тиимэһээ совет хүнүүд амгалан тайбан ажал хэрэгээ арьбадхажа, ашата коммунизмын жасада өөрынгөө хубитые оруулхын тула бүхы хүсэ шадалаараа оролдоно.

Манай нангин хэрэг коммунизм байгуулга амжалта түгэсөөр урагшаа дабшаха гэжэ бидэнэр батаар этигэнэбди. Коммунис партиингаа, Советскэ правительствынгаа сэсэн мэргэн хүтэлбэри доро совет хүнүүд шэрүүн шанга дайн сэрэгые дабажа гараа, мүнөө амгалан тайбан ажалдаа илалтын соло дуудуулна, саашадаашье дуудуулха.

С. Хандажапов,
Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай инвалид.

Тоо, баримта

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадалсажа, эрэлхэг зориг гаргаһан манай республикын 35 мянган баатарнууд парти, правительствын дээдэ хайрада хүртэһэн байна. Тэдэнэй 24 хүндэнь Советскэ Союзай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоһон юм.

△ Дурсагдагша геройнуудай нэгэниинь — Улаан-Үдын һургуулида хүмүүжүүлэгдэһэн Советскэ Союзай Герой, нэгэдэхи рангын капитан Борис Петрович Ущев болоно. Дайнай хатуу шэрүүн жэлнүүдтэ Балтиин далайн хилые фашистнуудһаа хамгаалжа байха үедөө дайсанай хоёр миноносец, нэгэ крейсер далайн оёорто шэнгээһэн юм. Манай республикын түлөөлэгшэ Борис Петрович мүнөө Балтиин далай дээрэ алба хэнэ.

△ Нүгөөдэ геройнь — мүн Балтиин далайн сэрэгэй флодто албаяа хэжэ ябаһан Игорь Сергеевич Иванов. Залуу артиллерист ябаһан, Волгоград шадарай, мүн Днепр мүрэн дээрэ болоһон хатуу тулалдаанда шалгаржа, Советскэ Союзай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байгаа.

△ Петр Тимофеевич Харитонов. Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай дэргэдэхи 12-дохи һургуулида багшалжа байтараа Эхэ ороноо хамгаалалсахаар холын аян замда мордоо һэн. Армида ороһоор үниншье болоодүй байтар Петр Тимофеевич Харитоновто Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоһон юм. Эрэлхэг зоригтой летчик Харитонов дайсанай истребительнүүдэй урдаһаа зүрхэтэйгөөр добтолжо, хоёр удаа тэдэнэй самолет мүргэжэ, хяа сохёо һэн.

△ Орон доторoo суурхаһан Петр Харитоновой багша байһан Улаан-Үдын аэроклубай инструктор Василий Иванович Михалев баһал дайсанай самолёдуудые хоёр удаа мүргэжэ, бута сохиһон намтартай.

Эдэ хоёр, мүн бусадшье геройнууднай мүнөө түүхэтэ долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэдэнь совет арадтаа туһалалсажа байнхай.

1963 ондо Москвада болоһон Майн Нэгэнэй һайндэрлэлгэ. Москвагай гарнизоной сэрэгэй парад. ТАСС-ай фотохронико.

Николай Очиров, Совет Армиин сэрэгшэ.

Эжымни, амгалан амарагты...

Алтан дэлхэйдэ түрэхэдэм,
Ашата эжымни баярлаа һэн...
Арба хүрөөгүй—багахан үедэм —
Абам дайнда унаа һэн.

Хэды тиибэш һаань, шүдөө зуугаад,
Хэдэг ажалаа хэжэл туйлааш —
Үргэһэ нөйргүй, урагшаа зорёод,
Үргэн таладаа малаа адуулааш.

Арай шамай хүлдэ оронхой —
Нарай заахан бишни тиихэдэ —
Амарха сүлөөгыш үгэдэггүй һэм
орой...

Ашата эжымни, мүнөө хүлисэ.
Эхэ оронойнгоо хилэ дээрэ
Эрхэтэн уялгаараа албаяа хэнэб.
Эжымни һанаагаа бү зобыш даа,
Энхэ амгалан амарыш!—гэнэб.

Амгалан байдал батаж

— Латвиин һуурин шадарай ой соо һэн. Хуһалиг ой байгаа. Командованиин захиралтаар урагшаал, урагшаал дабшаха, гэдэргээ нэгэшье алхам хэхэгүй гэһэн тангаригтайбди. Бидэнэршье, солдадууд, өөһэдөө нэгэшье алхам гэдэргээ хэхэ дурамнай үгы.

...Гэнтэ модоной набшаһад таһараад, оройхон болоһон хойно мэдээ ороходоо ама хамараараа шуһаа хаяжа хэбтээ бэлэйб. Госпитальдо асарагдаһанайнгаа һүүлдэ мэдэн гэхэдээ дайсанай һомондо дайрагдаһан байгааб.

Хоёрдохёо шархатахалаа сабиргайгаа һэтэ буудуулаад, баһал госпитальдо ороһон намтартай хүн лэ би даа. Энээниимни мэдэржэ, Эхэ оромни, арад зомни хэдэн медальнуудаар, «Алдар сугай» орденоор шагнаа һэн. Дайншье дүүрэжэ, үлэһэн үри хүүгэдтээ бусахын заяан намда тудаа бэлэй. Дайнай шэрүүн жэлнүүдтэ удаанщье тэсэнгүй минии хүтэлжэ ябаһан колхоз бүришье һаа дорой, гэшүүдтээ эдихэ уухаш... үгэдэггүй ша... Нютагаархид... түрүүлэгшээр... Дайсаниие д... хы үнэн сэд... сагайнгаа ... харанхыһаа ... лотор шадал... хые оролдогш... энэ ерээ гээ... Минии һайрха... байхаб, ажа... тайгаар хан... буряад арад... рэнтэй нэгэд... жэлэй ойдо... «Хүндэлэлэй ... шагнаһан юм...

Хүл дээрэ... тын хэрэгэй ... лэнтэйб. Мүн... даг ажахын ... хониной отар... кукуруза ур... риһөө хурьга... нии зорилго... хын түлөө тэ...

Б. ...
Зэдын ...

БААТАРЛИГ ГЕНЕРА

Росситай ниилэһээр 300 жэлэйнгээ алдарта ойе Буряад ороной ажалшад үргэнөөр тэмдэглэжэ байгаа һэн. Тиихэдэ Москваһаа гвардиин генерал-майор Балдынов Улаан-Үдээ айлшалан ерээ бэлэй.

Тэрэ хадаа түрэл арадайнгаа омогорхол болонхой. Генерал Илья Балдынов залууһаа элирһэн юм. Совет засагай бүхэжэжэ байха үедэ элдэб бандануудтай тэмсэһэн. Нютагайнгаа залуушуулые шэнэ харгыгаар хүтэлэлсэн, тэдэнэй түрүүн болоһо, Буряадай комсомолой нэгэдэхи съездын делегадаар, мүн ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи Пленумэй гэшүүнээр һунгагдаһан, комсомолой Дээдэ Үдын обкомой инструктораар хүдэлһэн намтартай.

Илья Васильевич үнөө эдир залууһаа эхилээд баатарлиг, шэн зоригтой байһанаа харуулаа. Тэрэ хадаа 1929 ондо КВЖД дээрэхи тулалдаануудта хабаадалсажа, анха түрүүшын хатуужал олоһон юм. Тиихэдээ Эхэ оронойнгоо түлөө буряад арадай хүбүүд сухаришагүй баатарлигаар тэмсээ һэн. Энээн тухай ямар баримта гэршэлнэб гэхэдэ, нүхэр Балдыновай взвод сооһоо 14 хүн Советскэ Союзай орденуудаар шагнагдаа, мүн нүхэр Балдыновта Улаан тугай орден барюулагдаа һэн.

Тиигээд нүхэр Балдынов Буряадай түрүүшын 40 комсомолшуудай тоодо оролсожо, Ленинград хото, морин сэрэгэй һургуулида эльгээгдээ. Кубаниин 5-дахи морин сэрэгэй түүхэ нүхэр Балдыновай нэрэтэй нягта холбоотой. Тиихэдэ командирынь Советскэ Союзай маршал нүхэр Рокоссовский байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуухэ дайнай эхилхын урда тээхэнэ нүхэр Балдынов Улаан морин сэрэгэй комсоставай курсда багшалаа. Тиихэ үедэ Фрунзын нэрэмжэтэ сэрэгэй академи дүүргээд, хүдэлжэ байгаа бшуу.

Ехэ бэлигтэй командир байһаниинь дайнай үедэ айхабтар элеэр харагдаа.

Илья Васильевич Балдынов морин сэрэгэй полкын командираар томилогдожо, Крымдэ болоһон тулалдаанудта нэн түрүүн хабаадалсаа. Уданшьегүй Ленинэй орденто, гурба дахин Улаан тугта, Суворовой, Кутузовай ба Богдан Хмельницкиин орденто, РСФСР-эй Верховно Соведэй нэрэмжэтэ Эрхүүгэй стрелково гвардейскэ 55-дахи дивизиин командирай орлогшоор томилогдожо, фашис булимтарагшадһаа Кубаниин тала нютагуудые сүлөөлхэ байлдаануудта оролсоо бэлэй. Тиин ехэ шадабаритай командир байһанаа харуулжа, стрелково дивизиин командирай үүргэ 1943 ондо даажа абаа һэн. Тус дивизиие толгойлжо, Таманьһаа эхилээд Будапешт хүрэтэр ехэ зам гаталжа ,олохон город болон һуурин тосхонуудые сүлөөлһэн байха юм. Хоёр дахин Улаан тугта, Суворовой орденто, Бреславльско-Хинганска дурсагдаһан дивизиин илалтануудые тоолохо болоо һаа, айхабтар олон. Жэшээнь, Кубань, Донбасс, Бреславль, Николаев, Одесса городуудые совет армиин бусад частьнуудтай хамта ябажа сүлөөлһэн байхаһаа гадна Болгари, Румыни, Югослави, Чехословакиин газар дээрэ болоһон байлдаануудта айхабтар шударгыгаар хабаадалсаһан байна. Эндэ нүхэр Балдыновай бэлиг шадабари улам элеэр харагдаа бэлэй.

Ямаршье хүшэр бэрхэ байдалай тохёолдобошье, нүхэр Балдынов сэрэгшэдээ ехэ зоримгойгоор толгойлон ябадаг, дайсанай хүсэтэй гү, али һула талые тодорхойлходоо, түсэб һанаашалгыень тайлбарилан мэдэхэдээ, зүб шиидхэбэри абахадаа, ехэл бэрхэ һэн. Тиин заатагүй илажал һаладаг бэлэй.

Өөрынгөө сэрэгшэ бүхэндэ нүхэр Балдынов Суворовой зааһанай ёһоор хандадаг, захиржа шадахын хажуугаар сэрэгшэдтээ ехэ халуун дуратай байгша бэлэй. Манай «батя» гээд сэрэгшэдынь баатарлиг комдиваа хүндэлэн нэрлэдэг, мүн «батинь» энэ хүндэлжэ ябалгадань баһал халуун анхаралаар харюусадаг һэн.

...Хүреэлэгдэһэн дайсанай сэрэгүүдые усадхахын түлөө хатуу шанга тулаалдаан эхилбэ. Будапешт шадархи оршон газарые немецүүд тон ехээр бүхэлһэн, бэхилһэн байба... 188 мянган сэрэгтэй дайсанай гарнизон эндэ усадхагдажа эхилээ һэн.

...Нүхэр Балдыновай дивизиин гвардейскэ 306-дахи стрелково полкын 2-дохи батальондо дайсанай танкнуудай добтолһон тухай мэдээсэл абтаба. Тохёолдоһон эрхэ байдалые түр зуура сэгнэн үзэһэнэй һүүлээр полкын командирта генерал дары захиралта үгөө. Байһан газар дээрээ бэхижүүлгэ хэжэ үрдеэгүй гансахан лэ рото хүшэр хүндэ сохилтодо орожо, сухариха баатай болоо. Дурсагдаһан полкын баруун хажуу руунь дайсан мүн лэ аюул тохёолдуулжа эхилбэ. Тиихэдэнь 2-дохи стрелково батальоной парторг, лейтенант Кончицкий бүлэг коммунистнуудтай нэгэ байшан гэр соо хорожо, дайсаниие угтаһан фашистнуудые автомат болон пулемёдуудаар гэнтэ эбтэйгээр буудажа, һүрдөөгөө бэлэй. Дайсад ехэ хоролтодо орон, зуг татан зогсоһоной һүүлээр гэдэргээ сухаряа юм. Удаань лейтенант Кончицкий нүхэдөө дахуулан гаража, дайсанай хойноһоо добтолоо. Тиин баатарлиг коммунистын хойноһоо ротын бүхы сэрэгшэд шэн зоримгойгоор дабшаһан байха юм. Удангүй хүреэлэгдэһэн дайсад бэеэ тушаагаа һэн. Будапештын операцида дурсагдаһан дивизиин туйлаһан дайшалхы амжалтые Советскэ правительство үндэрөөр сэгнээ. Тэрэ хадаа анха түрүүшынхеэ засагай дээдэ шан хайрада хүртөө һэн. Мүн нүхэр Балдыновта генерал-майорой нэрэ зэргэ олгогдоо.

Нүхэр Балдыновай дивизи Румыни, Югослави болон Болгарида болоһон тулалдаануудта баатарлигаар хабаадалсаа. Белград городтошье эгээл түрүүлэн ороо һэн. Удаань Балатон нуур... танкова 11 ... цүүдэй һүүлш... усадхаха хэрэг... Будапешт, Вен... түрүүлэн сүлө... һүүлээр Чехос...

Дивизиин с... Советскэ Союз... олгогдоһон, 9 ... жантнууд бол... медальнуудаар ... тус дивизиин ... 4—5 дахин ш...

1945 оной ... даһан дивизи... во 18-дахи кор... словакиһаа Ду... гэһэн захираа... Монголой Ара... лон Манжуурай... харгыгүй 1500 ... талха орёо ху... урда табигдаа ... Хинган уулые ... гаа. Теэд сэр... бэрхэшээлнүү... гы зоримгойг...

Тиихэдэ ... комсомолшуу... дые эмхид... баатарлиг ге... лэн харуулаа ... зиин полит... ник ябаһан ... Бограт Арте... мартажа бол...

Дивизиин... соогоо да... Порт-Артур б... дар гаража ... Забайкальска ... геэр добтол... арми усадха... абтаа. Япон... шуул яаша... жо, бэеэ туш... Эсэгэ ороно... дайнай үедэ ... хы даабар... дүүргэһэнэй... нерал-майор ... дынов Совет... нэрэ зэргэдэ ... үбсүүе засаг... хайранууд ш... арадай хэрэг... тойгоор тэм... болоно.

Е. ...

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохя хюур.
1963 оной майн 9.

...РАМШЫН ҺААЛИШАД БУЛТАДАА БЭРХЭШҮҮЛ

...сэхоной баруун ...дэһэн ехэ дал ...олон тоото хо-...ануудые эндэ ...обёорһон байха. ...-Үдын үйлэдбэ-...йин «Комму-...ой хоёрдохи һаа-...гэшэ.

...АЖАЛААРАА ...АГШАД

...фермын һаали-... жэлдэ һү ехээр ... Гильбэрэ нюу-...н управлени до-...суутай болоһон ... Энээниие гэр-... социалис мү-...һэн жэлнүүдэй ...е хаража үзэе. ...ермынхид үнеэн ... литр һү һаагаа ...-1720 литр, нё-...жээлэй дутамаг ...0 үлүүтэй литр ... юм. Тиигэжэ ...мын һаалишад ...өнэй түрүү зэр-...эхи түрүүшүүл ... Ширапова, ...баева, Любовь ...н бусад һү бү-...а, социалис мү-...тэ бэшэ илалта ...шье жэлдэ ху-...үү нэрэ солоёо ...эй шанга хүй-... хабарай хагсуу ... эдеэгээ дэл-...арын турша соо ...356 литр һү ...энүүдэй дунда ...элжэ, колхозой ... болон партийна ...жуулгын Улаан ...

...Һаяхан һаалишадтай уулзажа, ажал хүдэлмэриинь хараһан байнабди.

Манай хүрэжэ ерэхэдэ эндэ үглөөнэй һаалга дүүрэнхэй, һарагар томо хүхэ дэлэнтэй тажагар тарган садхалан үнеэдүүд хорёоһоо гаргагдаад, наранда игаажа, хибэдэһээ аятайгаар хибэн зогсоно. Һаалишад энэ үедэ малайнгаа байра сэбэрлэжэ, үбһэ тэжээлынь зөөжэ бэлдэжэ, ехэл сүлөө тухагүй ажаллана. Байрынь газаа досоогуур нэгэшье обоо аргал шэбхэ, үбһэ һолоомоной үлүү хог харагданагүй. Хамар сорьёмо хангалтама үнэртэй силос тэргээр зөөгөөд, кормушкада хэжэ байһан хүдэр улаан шарайтай эхэнэрэй хажууда ошобобди. Энэмнай фермын дүршэл ехэтэй бэрхэ һаалишадай нэгэн Лубсан-Пурбо Ширапова байгаа.

— Зай, һүн хэр һаагданаб? Энэ жэлдэ үбһэ тэжээлээр элбэг гүт,—гэжэ асуухадамнай:

—Һүншье нёдондонойхиһоо дээшээ һаагдана. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлдэ 4 һара соо би үнеэн бүриһөө оройдоо 500-гаад литр һү һааһан байбал, мүнөө энэ үе соо 740 литр һү һаагааб. Тиихэдэ 700—700 гаран литр һү һааһан зон фермэ дээрэмнай олон. Энэ жэлдэ үбһэ тэжээл ехээр бэлдэгдэжэ, малдаа дуран соонь эдюулнэбди. Һаянай үнеэднай таряа талханай зүйл, бурдууг һайса эдижэ, фермээрээ дунда зэргээр сүүдхэдээ 7-8 литр хүрэтэр һаанабди,—гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

—Зүб даа, Лубсан-Пурбо. Мүнөө жэлдэ һү ехээр һааха арга боломжо манда гүйсэд бии гээшэ. Байгша ондо хүхэ ногооной һайса гаратар малаа газаа байлгажа эдеэлүүлхэбди. Мүн зундаа. тэдээндэ бэлшээри дээрэнь нэмэлтэ тэжээл эдюулхэ зорилготойбди. Иигээд май соо үнеэн бүриһөө сүүдхын хахад пүүд һү һаажа, хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэд, жэл соогоо үнеэн бүриһөө хоёр мянган литрһээ доошо бэшэ һү һааха уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэбди,—гэжэ фермые даагша коммунист Дашанима Раднаев нэмэжэ хэлэнэ.

Республикын түрүү һаалишадай уряа бэшэгтэ харюу болгон «Коммунизм» колхозой эдэ малшад һү һааха 6 һарынгаа түсэбые хахад һараар уридшалан дүүргэхэ гэжэ шиидээд, хэзээ хэзээнэйхиһээ урма зоригтойгоор ажаллажа байна.

АЖАЛША БЭРХЭ АХАЛАГША ҺААЛИШАН

Ажалша бэрхэ ахалагша һаалишан Цындема Дабаеватнай алимбэ,—гэжэ асуухадамнай:

— Цындема һүеэ тушаажа байна,—гэжэ һаалишад харюусаба.

Һүнэй гэртэ ошоходомнай хоёр-гурбан һаалишад бидондо һү яаралтайгаар эюулжэ байба.

—Цындема, эдэ нүхэд шамтай уулзахаяа ерээ ха, өөрынгөө ажал, дүй дүршэл тухайгаа хөөрэжэ үгыш,—гэжэ эндэ байһан колхозой парткомой секретарь Василий Лубсанович Доржиев нэгэ набтаршаг бэетэй наһажаал эхэнэртэ хандаба.

Нүхэр Дабаевамнай өөр тухайгаа олон юумэ хэлэхэ дурагүй, ехэ үсөөн үгэтэй хүн байба. Тэрэ ажал тухайгаа миин лэ хэдэхэн үгөөр иигэжэ хөөрэнэ:

— Һаалишанаар хүдэлжэ эхилһээр удаан болооб. 5-6 жэлэй саада тээ үнеэн бүриһөө оройдоол мянга гаран литр һү һаагша һэмби. Харин би мүнөө жэлэй 4 һара соо үнеэн бүриһөө 860 литр һү һаагааб. Жэлэй дүүрэтэр үнеэн бүриһөө 2500 литр һү һааха зорилготойб.

Үнеэдэйнгээ һү шэмэ жэлһээ жэлдэ хайшан гэжэ дээшэлүүлнэбта,—гээд асуухада:

—Үнеэн болохо малые багаһаань һайн тэжээл дээрэ байлгажа, зүбөөр түлжүүлээд, түрүүшынхеэ тугаллахаһаань хойшо хүхэ дэлэнгынь нидхэржэ, эльбэжэ, һаажа һургаха хэрэгтэй,—гэжэ һаалишан Дабаева харюусана.

Даруу зантай, дуугай энэ эхэнэрнай ажал дээрээ эсэхэ сусахые мэдэхэгүй, ямаршье хүдэлмэридэ хүдэр эрэшүүлээр адли ябадаг, хамтын хэрэгэй түлөө хүсэ шадалаа гамнадаггүй, үнэншэ шударгы хүн байһыень зон нүхэдэйнь хөөрөөнһөө мэдэбэбди. Мүн шэнэ түрүү юумэ ажалдаа зоримгойгоор хэрэглэжэ, бэшэндэе жэшээ харуулдаг. Нүхэр Дабаева ахалагша һаалишамби гэжэ хэзээдэешье бэшэндээ мэдээрхэхэгүй, зохид соонь ябажа, булта эбтэй эетэйгээр хүдэлхын түлөө оролдодог юм. Гадна залуу һаалишадта мэдэхэ шадахаяа заажа, ойлгуулжа үгэхэһөө эхилээд, дүй дүршэлөө хубаалдадаг байна. Тэрээнэй «гар доро» ороһон залуу һаалишад Любовь Бадмаева, Даба Ганжурова гэгшэд жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 660—670 литр һү һаажа, фермынгээ түрүүшүүлэй зэргэдэ гаранхай.

В. Жигжитов,
манай тусхай корр.

...һайнаар хамһалсаа

...гын халуун ха-...ын хонишодто ...рэгэй гарахада, ...цын хүдэлмэри-... Эрдынеева һайн ...гашан болоо ...р һара соо үдэр ...үй тооной, туха ...жэ, 70 гаран ...һан, һайн ха-...н магтаалтай.

Һаяхан урданайнгаа ажалда бусажа ерээд байхадань, «Шэнэ ажалдаа хэр дүршэбэш» гэхэдэ, «Яһала даа, хожомынь үшөө дахин ошожо, «шэнэ мэргэжэлээ» саашань шудалха хүсэлэнтэйб» гэжэ нүхэр Эрдынеева миһэлзээ һэн.

Ф. Гатанов.

Захаамин.

...мянган тонно кукурузын ...лос бэлэдхэхын түлөө

...оин зүйдэлөөр ...ржа, һүниие дүү-...дан, орон хангай-...адаһан одо мүшэд ...ба». Энэ үедэ баян ..., Бургалтай болон ...ин хатан» куку-... шадаһан алдар-... болон агрономууд ...б—Петропавловка ... толонтой урилдан ...эй. Эдэнэр үнгэр-..., байгша онойн-... хэлсэхээ сугла-

...ябрьский» совхо-...ев, Энгельс Бога-... тус бүридөө 100 ... бүхэнһөө 1040—...курузын эшэ наб-... Эдэнэр лэ управ-...рузашадай гол ан-...най уулзаһан Ле-... колхозой (Зэдэ) ..., Борьёогой сов-...оснин, Василий ...вхозой Александр ...тайн «Мир» кол-...ев болон бусад ... бүриһөө 500—... набша хуряаһан ...мо. Мүн Захаами-...а гектар бүриин ...эшэ набша ...ос дараһан «Крас-...олхозой Василий ... нэрэмжэтэ колхо-...йн гэгшэд суур-

Түрүү кукурузашадаараа омогорхожо байһан хүнүүд управлениин ахалагша агроном И. К. Кулигай элидхэл шагнажа, байгша ондо кукурузын бүри ехэ ургаса хуряаха арга боломжонууд тухайдаа зүбшэн хэлсээ. Элбэг ургаса хуряаһан түрүү нүхэдһөө гадна, зарим ажахынуудта кукурузын эшэ набша ехээр абтажа, малдаа бардам хүрэхэ силос дараһан байна. Жэшээлхэдэ, Борьёогой совхоздо 483 гектарай га бүриһөө 549 центнер гэхэ гү, али бүхыдөө 265431 центнер кукурузын эшэ набша хуряажа, 35085 центнер тэжээлэй единицэ малдаа бэлэдхээ һэн. Тиихэдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (Зэдэ) 552 гектар газарһаа 307598 центнер эшэ набша хуряажа, 37290 центнер тэжээлэй единицэ бэлдэһэн байна. «Октябрьский» совхоздо кукурузын газарай гектар бүриһөө 30 центнер тэжээлэй единицэ хуряагдаа. Иимэ элбэг тэжээл үгэдэг ондоо ямар ургамал бии гээшэб? Зэдын управлениин колхоз, совхозуудта кукурузаһаа дээшэ ургаса үгэдэг ургамал мүнөө үедэ байхагүйл. Эгээл тиимэһээ кукуруза тариха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулха шухала.

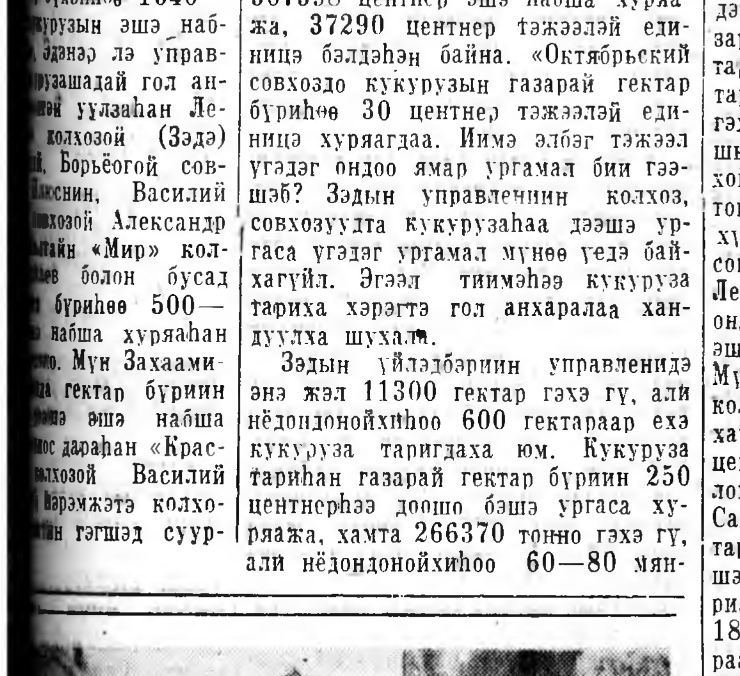
Зэдын үйлэдбэриин управленидэ энэ жэл 11300 гектар гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 600 гектараар ехэ кукуруза таригдаха юм. Кукуруза тариһан газарай гектар бүриин 250 центнерһээ доошо бэшэ ургаса хуряажа, хамта 266370 тонно гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 60—80 мянган тонноор ехэ кукурузын силос даража абаха зорилго табигдаа. Энэнь адууһа малдаа бэлэдхэхэ тэжээлэйнь нилээд ехэ хубиие хангаха байна. Тиимэһээ энэ зорилго бэелүүлхын тула нэн түрүүн һайн шанартай үрэһэ бэлдэхэ, кукуруза тариха газартаа наг шэбхэ ехээр гаргажа, минеральна үтэгжүүлгэ элбэгээр гарааха, газараа уһалха хэрэгтэй болоно. Иимэ гол шухала асуудалнуудта кукурузашад анхаралаа хандуулба.

— Наг шэбхэ зөөхэ хэрэгтэ манай совхозой хүтэлбэрилэгшэд анхарал багатайгаар хандана. Техникээр хангагдаагүй, мүн үбэлэй үедэ ондоо ажалда багаар ябуулагдаһан дээрэһээ, минии звено бага шэбхэ газар дээрээ зөөгөө. Энэ жэл 140 гектар шэнэ газар хахалжа, кукуруза тариха талмайгаа 650 гектарта хүргэхэбди. Наг шэбхэ багаар зөөһэншье һаа, кукуруза тариха, ургасынь хойноһоо харууһалха агротехникэ тон наринаар сахижа, хэлэһэндээ хүрэхэбди,—гэжэ «Октябрьский» совхозой бэрхэ кукурузашан Кузьма Леонтьев хэлэбэ. Энэ нүхэр байгша ондо гектар бүриһөө 300 центнер эшэ набша хуряаха уялга абаа юм. Мүн Захааминай «Красный Октябрь» колхозой кукурузашан Василий Сахаров хэлэхэдээ, гектар бүриһөө 300 центнер эшэ набша абаха арга боломжотойб гэжэ мэдүүлээ. Нүхэр Сахаров кукуруза тариха 125 гектар газар дээрээ 1300 гаран тонно шэбхэ гаргажа тараагаад байна. Тарилгын эхилтэр гектар бүридэ 18—20 тонно шэбхэ гаргажа, тарааха аргатай юм. Кукурузынь газар уһалагдажа эхилээ.

Зэдын Ленинэй, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай агрономууд—нүхэд Никитин, Лабыгин гэгшэд полимикро-үтэгжүүлгэ хэрэглэнэ. Нүхэр Никитинэй ажалладаг колхоздо Буряадай эрдэм шэнжэлэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэд «ПМУ-7» гэдэг үрэжүүлгэ хэрэглэхэ туршалга хэжэ байнхай юм. Кукуруза тариха газарые үтэгжүүлгэдэ иод, магни, кобель болон никель хэрэглэхэдэ ургамалай шэмэ, мүн ургасашье горитойгоор дээшэлдэг байна. Иимэ үтэгжүүлгээр ажахынуудые хангабал, һайн байгаа. Нүхэр Лабыгин колхоздоо буртаг бургааһатай, намаглиг, шулуутай газар сэбэрлэжэ, кукуруза таридаг талмайгаа ехээр үргэдхэхэ оролдолго гаргана.

Һүүлэй хоёр жэлэй туршада XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо 387 гектар газар сэбэрлэгдэжэ, кукуруза таригдаһан байна. Тиигэһэнэйнь ашаар кукурузын ургаса горитойгоор дээшэлүүлэгдээ, гаргашань нилээд хороо. Үнгэрэгшэ жэлдэ ашаглаһан 227 гектар газарайнгаа га бүридэ оройдоол 18 түхэриг гаргашалаа.

М. Гончиков,
манай корр.

...роной совхоз, колхозуудай инженернүүд-механи-... үдэрэй семинар СССР-эй Арадай ажахын туй-...даг выставкэ дээрэ нээгдэһэн байна. Механиза-...озууд болон колхозуудай дүй дүршэлые эндэ ... үнеэ уянда байлгангүйгөөр харууһалха тү-... тэжээл буйлуулха, тэжээл үгэхэ шэнэ машина-... түхеэрэлгэндүүдтэй танилсаа. Зураг дээрэ: ...лгэнүүдые тайлбарилха ахалагша экскурсовод ... Эрхүүгэй, Курганай, Оренбургын, Шэтын, Че-... Воронежой областьнуудһаа ерэһэн инженер-меха-...рмдэжэ байна. ТАСС-ай фотохронико.

Ленинэй шангай лауреадууд

Расул Гамзатов—хадын дуушан

Ородой агууехэ уран зохёолшо Пушкин, Лермонтов, Толстой гэгшэдэй дуулан магтаһан Кавказай дайдада Советскэ Дагестан оршодог юм. Орьёл үндэр хада ууланууд тэрэнэй хабсагай жалганууд Каспиин далайн хүхэ номин гэрэлдэ толорон харагдадаг.

Дагестан—эрэлхэг хүнүүдэй нютаг орон. Урдань Дербент городой байһан газарта «Түмэр үүдэнүүд» гэжэ байһан юм: энээгүүр дайсан бүтэн гаража шададаггүй һэн. Зуугаад жэлэй саада тээ энээгүүр авар арадай баатар Шамилиин нэрэ суурхаа бэлэй. Харин мүнөө зуугаад жэлэй һүүлдэ бүхы совет орон соогуур авар арадай хүбүүн, поэт Расул Гамзатовай нэрые хүн бүхэн мэдэнэ.

Расул Гамзатов — хадын хүбүүн. Өөрынгөө угһаа тэрэ гансал уран зохёолшын бэлиг шадабари абаа бэшэ, харин эрэлхэг зориг, энэрхы сэдьхэл халан абаһан байха. Һаяхан тэрэ 40 наһаяа гүйсөө. Дунда зэргын хүдэр бэетэй, хадын хүн лэ хадаа үндэршэг хамартай, холые шэртэһэн анид гэһэн нюдэтэй. Совет арадта алба хэхэ гээшые өөрынгөө ами наһанай гол зорилгодо тоолодог.

Расул Гамзатов түрэл авар хэлэн дээрээ шүлэгүүдые бэшэдэг. Дагестан арадай поэт Гамзат Цадасын бүлэдэ тэрэ түрөө. Эсэгэнь эрдэмтэй байһаншье һаа, революциин урда тээ үгытэй ажаһуудаг һэн.

Нэгэтэ Расул Гамзатовтай суг Гуниб тосхон ошобобди. Энэ тосхон хада ууланууудай нэгэ хабшуу газарта оршодог. Эндэһээ бүхы юумэн альган дээрэ байһан мэтэ эли. Поэт тиихэдэ намда хэлээ һэн: «би эдэ хадануудта, түрэл хэлэндээ дуратайб. Эдэнэйл хүсөөр шүлэг дуу бэшэнэб. Эдэ хадагүйгөөр, энэ түрэһэн хэлэгүйгөөр би үхэшэхэ байгаа хаб даа». Энэ хэлээшэеэ поэт Расул Гамзатов һүүлдэ нэгэ шүлэг соогоо гаргаа һэн.

Түрэл Дагестанайнгаа хадануудта, түрэл хэлэндээ үнэн сэхээр дурлаһан Расул Гамзатов дэлхэй дайдаяа совет хүнэй нюдөөр шэртэнэ. Литературна институдта эрдэм шудалһан газарынь—Москва тэрэнэй хоёрдохи гэрынь болонхой. Эндэ ород хэлэ шудалаа, түрүүшынхеэ өөрынгөө шүлэгүүдые ород хэлэн дээрэ уншаа. Эгээл эндэһээ бүхы совет орон соогуур алдар суунь таража эхилээ.

Расул Гамзатовай нүхэд, тэрэнэй оршуулагшад гансал Москвада бэшэ, харин Башкири, Украина, Грузи, Узбекистан, Киргизи, Латви, Ленинградта ажаһуудагууд.

Мүнөө Расул Гамзатовта Ленинэй шан олгогдобо. Энэ хадаа тэрэнэй литературна ажал ябуулгые мэдэрһэн эгээ ехэ сэгнэлтэ гээшэ. «Үндэр одо мүшэд» гэжэ номойнгоо түлөө энэ шангые абаа. Мүн зохёолшодо Дагестанай арадай поэт гэжэ нэрэ зэргэ олгогдоо.

Гамзатов — оюун нарин дуушан. Авар поэзиин уг заншалые дагажа, мүнөөнэй шэнэ үеын аялга доро шүлэгүүдээ бэшэнэ. Гамзатовай зохёолнууд минии һанахада, өөрын онсо хэлбэритэй. Инаг дуратай хүндөө халуун зүрхэ сэдьхэлэй мэдэрэл тухай хэлэхэдэньшье поэдэй үгэ бүхэнэй саана совет хүнэй ёһото шэнжэнүүдые харанабди. Нарин дарханай бүтээһэн эдлэл шэнги шүлэгэй мүрнүүд айхабтар гүнзэгы бодол мэдэрэлтэй хамтаран эдэ дуунууд соонь уянгатан аялгатана. Расул Гамзатов хүнэй гансал шэхэнэй шэмэг болгон, шүлэгүүдые бэшэдэг бэшэ, харин шэнэ ажабайдал түхеэржэ байһан хүнэй бүхы ухаа сэдьхэлэй, уран хурдан бодолнуудай зэбэ шэнги хурса үгэнүүдые шэдэдэг байна.

Поэт олон шүлэгүүд ба поэмэнүүдые бэшээ. Тэрэ үшөө һурагша байхаһаа уран шүлэгэй долгиндо абтаһан байха юм. Совет орон соо Гамзатов алдар солотой, тэрэнэй бэлиг шадабариие хүн бүхэн мэдэнэ, уран үгыень хүндэлнэ, жэшээ болгон табина.

Алдар соло олон янзын, байдаг, зариманиинь түргэн наяраад лэ үнгэршэдэг. Харин энэ алдар солонь ондоо. Поэт алдар соло тухай олые бодонгүй, совет үеын поэдүүдэй агууехэ жагсаалда алхалалсана. Өөрынгөө түрэл арадай хада уулададал үндэр, Каспиин далайдал гүнзэгы баян сэдьхэлые поэт өөрынгөө шүлэгүүдээр совет болон бүхы дэлхэйн арадуудай урда тобойлгон харуулжа шадаба.

Расул Гамзатовай поэзи улам хүгжэжэ, тэрэнэй алдар соло Эхэ оронойманай хилын саагууршье тараха бээзэ гэжэ үнэн зүрхэнһөө найдагдана.

Георгий Гулиа,
уран зохёолшо.
(АПН).

Фашис дарлалтаһаа Чехословакиин сүлөөлэгдэһөөр 18 жэлэй ой

СҮЛӨӨРЭЛГЫН ҺАЙНДЭР—ХАНИ БАРИСААНАЙ ҺАЙНДЭР

«Нүхэр Чернов хаана тогтооб? Прагада хэр удаан саг соо байхаб? Тэрээнтэй хэзээ уулзажа болохоб? — гэһэн асуудалнууд һүүлэй үдэрнүүдтэ ТАСС-ай корр-пунктда телефоноор нэгэтэ бэшэ табигдадаг болонхой. Иимэ асуудалнуудые танилшье, танил бэшэшье хүнүүд, прагынхид, ондоо тээһээ ерэгшэдшье, табина. Зүгөөр Чехословакидахи ханинарынь—журналистнууд энээгээр илангаяа һонирхоно.

Чернов хэн гээшэб? Тэрэ юугээрээ иимэ мэдээжэ болонхойб, яахадаа Чехословакидахи нүхэд тэрээнтэй уулзахые хүсэнэб?

Валентин Александрович Чернов Челябинска радиогой хүдэлмэрилэгшэ, тиигээд Чехословакида айлшалхаяа ерээ. Урдань тэрэ Совет Армиин сэрэгшэ, юрын танкист байһан юм. Олон мянган иимэ хүнүүд бии ха юм даа. Зүгөөр тэрэ юрэ бусын танкын, 23-дахи номерой танкын экипажай гэшүүн байһан юм. Энэ танк Смиховтэ Совет танкистнуудай нэрэмжэтэ талмай дээрэ дайшалхы алдар солын дурасхаал болгон табигданхай мүнөө байдаг. Берлин-Прага гэһэн баатарлиг дабшалга хэжэ ябаһан Рыбалкын армиин энэ һүртэ машина 1945 оной майн 9-нэй үглөөгүүр Чехословакиин ниислэлдэ түрүүлэн ороһон байгаа бшуу.

Эгээл иимэһээ В. А. Чернов Прагада ехээр суутай болонхой. Мүнөө эндэ бүхы хүнүүдэй, хүн бүхэнэй хүндэтэй айлшаниинь болоно. Урдын танкистые заводуудай клубууд соо, цехүүдтэ хүдэлмэришэдэй, мүн студентнүүдэй дунда, һургуулинуудта, эмхи зургаануудта, сэрэгэй подразделенинүүдтэ хаража болохо байна. Үйлсэнүүдтэ, трамвай соо ябахадань оройдоо танигдаагүй хүнүүд тэрэнэй гарыень барин, илдамаар үгтана. Юуб гэхэдэ, В. А. Черновой телевиденеэр үгэ хэлэхэдэнь тэдэнэр урдын танкистые һайса хаража таниха болоһон байгаа. Сүлөөрэлгын дурасхаал болоһон танкын экипажай гэшүүндэ—совет хүндэ иимэ ехээр дурлалга нэгэ арадай нүгөөдэ арадтаа аха дүү ёһоной холбоо барисаанай мэдэрэлтэйгээр хандадаг байһые эли тодоор, сэдьхэл хүдэлгэмөөр харуулна. Һүртэ танкда майн эдэ үдэрнүүдтэ ургамал баглаа сэсэгүүдые хүнүүд асаржа табина, Валентин Черновто, сүлөөлэгшэ — бүхы совет арадта олон миллион хүнүүд дуратайгаар. баясхалантайгаар хандана.

Өөрынгөө национальна һайндэрые—сүлөөрэлгын үдэрые Чехословакиин арад агууехэ социальна туйлалтануудай һайндэр болгон жэл бүхэндэ тэмдэглэнэ. Социализм Чехословакиин арадай үмэнэ хүгжэлтын үргэн зам нээжэ үгөө, эрхим һайн индустритай, түрүү наука, техникэтэй, культуратай, хүн зонойнгоо байдал ехээр һайжаруулһан гүрэн, эб найрамдалай. социализмын түлөө эдэбхитэй тэмсэлшэ бологшо өөрынгөө ороной нэрэ хүндые

ЧЕХОСЛОВАКИИН СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКА. **Прагын кремлиин (Градай) түхэл маяг. Энэ 1000 гаран жэлэй саада тээ байгуулагдаһан юм. Наада таладань Чехословакиин мэдээжэ уран зурааша Йозеф Манесай (1820—1871 онууд) памятник.** ЧТК-гай—ТАСС-ай фото.

ехээр дээшэлүүлээ. 1937 ондо буржуазна республика байхадаа бүхэли жэлэй турша соо гаргадагайнгаа шэнээн промышленна продукци ЧССР 2 хахад тухай һарын турша соо гаргана, Чехословакиин индустриин шухалын шухала һалбари бологшо машина бүтээлгэ дайнай урда тээ жэлэй турша соо гаргадагайнгаа шэнээн продукциие мүнөө һара хахадай турша соо гаргана. Социалис Чехословаки буржуазна Чехословакида орходоо арба шахуу дахин ехэ химическэ промышленностиин зүйлнүүдые болон электрын элшэ хүсэ гаргана. ЧССР нүүрһэ малтан-абалгын хүн бүхэндэ хүртэсын талаар дэлхэй дээрэ хоёрдохи һүүри эзэлнэ, булад хайлуулгын хүн бүхэндэ хүртэсын талаар тооложо үзэбэл США болон Англиие ахижа гараа. 120 шахуу оронтой наймаа хэдэг ЧССР-эй машинанууд, аппаратура болон түхеэрэлгэнүүд дэлхэйн дэлгүүрнүүд дээрэ суутай байхаһаа гадна, һайнаар нэхэгдэһэн бүд, гутал, шэлээр бүтээгдэһэн шухаг зүйлнүүд болон бусад олон зүйлнүүдынь гүйсэтэй байдаг.

Чехословакиин бүхы туйлалтанууд, тэрэнэй мүнөөнэй байдал, ерээдүй, бүхы социалис лагериин хүсэ шадалай ургалтатай. хуби заяантай таһаршагүй холбоотой. Чехословаки түс лагериин бата бэхи найдамтай хубинь болоно. Эгээн лэ хүндэтэй, үнэтэй туйлалтануудай нэгые—совет арадтай аха дүүгэйнгээ холбоо барисаае, хамтынгаа дайсантай эсэргүүсэн тэмсэлтын үедэ адхарһан шуһаар батадхагдаһан холбоо барисаае ЧССР-эй ажалшад нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтээр аршалан хамгаалжа байдаг.

Өөртэнь, экипажай талаар нүхэдтэнь хамаатай үнэтэ дурасхаалта зүйлнүүдые: шуһаар нэбтэрһэн, дайсанай һомондо дайрагдаһан өөрынгөө комсомольско биледые, тиихэ үедэ өөрынгөө үмдэжэ ябаһан танкистын комбинезон болон бусадые Прагын сэрэгэй түүхэтэ музейдэ ороходо үедөө В. А. Чернов чехословак ханинарта бэлэг болгон үгөө. Бэлэгүүдэй дунда 23-дахи номерой танкын жолоошо В. Мягковай эхын эльгээһэн Ураалай нэгэ адха шорой бии, энээниие Прагада хүдөөлүүлэгдэһэн хүбүүнэйнгээ хүүр дээрэ хаяхые тэрэ гуйһан байгаа. В. Мягковай эхэ эсэгэдээ эльгээһэн бэшэг бэлэгүүдэй тоодо оролсоно. «Түрэлхидни, илалтаар дашарамдуулан таанадые амаршалнаб. Элүүр мэндэ ябанаб, таанадта мэндые хүсэнэб...» гэжэ В. Мягков 1945 оной майн 9-нэй үглөөгүүр Прагаһаа бэшэһэн байгаа. В. Мягков, 23-дахи номерой танкын командир И. Гончаренко хоёр хэдэн часай үнгэрөөд байхада гитлеровскэ булимтарагшадтай байлдаанай үедэ наһа бараһан байгаа.

«Советскэ Союзтай хэтын хэтэдэ суугаабди» гэһэн үгэнүүд Чехословакида хүн бүхэндэ үнэтэй, дүтэ байдаг. Бүри тиихэдэ—хүндэ хүшэр туршалгануудай болохо байһан үдэрнүүдтэшье, мүнөө—баяр ёһололой болохо байһан үдэрнүүдтэшье эдэ үгэнүүдые дуулажа болохо байна. Чехословакидахи ханинарнай эдэ тангаригай үгэнүүдые дурдахадаа, 1945 оной майн 9-дэ Прагада түрүүлжэ ороһон, дурасхаал болгон Смиховтэ табигдаһан танк тухай, тиихэдэ илалтаар дашарамдуулан баясхаланта амаршалга хүбүүнһээ абаһан, хожомынь тэрэнэйнгээ наһа бараһан тухай мэдээсэл абаһан, холын Ураалай В. Мягковай эхэ тухай; Прагые сүлөөлхын түлөө байлдаанай үедэ наһа бараһан бүхы совет солдадууд тухай, мүнөө Советскэ Союзда коммунизм байгуулжа байһан, эб найрамдалай, золтой жаргалтай ажабайдалай түлөө Чехословакиин арадтай суг тэмсэжэ байһан эхэ эсэгэнэр тухайнь, эгэшэ, дүүнэр, хүбүүд, басагад тухайнь дурдан һанадаг байна.

Михаил Никиточкин,
ТАСС-ай корреспондент.
Прага.

ИЛАЛТА

Бишыхан рассказ

Һургуулиимнай уйтахан коридор соо газаа хэбтэһэн гурбан хүлтэй стол асаржа табяад, дээрэнь хуушан газетэнүүдые дэбдинэ. Залуухан багшамнай үглөөнһөө хойшо мэльгэн уралаа ходо жэмыгээд ябана, гүйлдэхэ харайлдахадамнай, амандаа уһа балгажархиһандал, шиидшье гэжэ дуугарнагүй — гайхалтай. Газаа һэрюун һэбшээтэй, наранда элъгэлүүлэн бүлеэсэһэн газар дээгүүр нособолдон мухарихада ямаршьеб аятай зохид.

«Ерэбэ, ерэбэ» — гэлсээн дуулдаба. Бидэ гансата һэр мэр гэлдэбэбди, тиигээд харахамнай багшамнай үнөөхил амаа жэмыһэн зандаа тетя Мотя гэжэ урьягар шара повар һамгантай дахасалдан һургуули руумнай сэхэ дабшажа ябаба. Хажуугаарнай үнгэрхэдэнь, бариад ябаһан хүнэг сооһоонь халуун капустын шүлэнэй үнэр анхилшаба. Хойноһоонь дахаад класс руу орохоо тэгүүлхэдэмнай:

— Хүлеэгты,—гэжэ нэгэ үгэ һулаханаар дуугарба, тиихэдэнь үнөөхи уралнуудынь арай мэдэрэгдэмээр шэшэрэлдэжэ байба.

Хүлеэбэбди. Хүлеэбэбди. Һүүлэй һүүлдэ үүдэн үргэнөөр онгойржо:

— Орготы,—гэжэ тетя Мотя уһан буряадаар уриба. Өөһэдынгөө һургуули руу түрүүшынхеэ орожо ябаһандал, ямаршьеб шиндэнги бэшээр, маргангяар дахасалдан оробобди.

—Хүхюутэйгээр орготы, орготы, — гэжэ тетя Мотиин урихан аад, нарихан хоолой дээрэмнай зэдэлнэ.— Орготы, илалта, илалта туйлагдаа ха юм, илалта... Бидэ гурбан хүлтэй стол тойрожо һуугаад, хулгай нюдөөр хүнэгтэй шүлэ руунь харад харад гэнэбди. Би хухархай эшэтэй модон халбага гартаа абаад һууха зуураа, столой дэбисхэр болоһон хуушан газетэ шэртэнэб: армагар армагар унахаяа байһан шулуун гэрнүүдэй ханануудай дэргэдэ автомадаа бариһан каскатай сэрэгшэд, хойно хойноһоо һубарин гүйлдэжэ ябана... Доронь манай сэрэгшэд дайсадаа Волгоград шадар хүреэлээд байна гэжэ бэшээтэй байба... Халбаганууд стол тоншоно, хүлнүүд шалые үрэнэ. Капустын шүлэнэй үнэр хурса. Тетя Мотя багшын байдаг бишыхан таһалгын үүдэн руу нэгэ хараад, захада һууһан минии шэхэндэ:

— Жана Цыреновнагаа ерэ гэл даа, шүлэеэ аягалхынгаа урда илалта тухай үгэ хэлэг лэ,—гэбэ.

Би үгынь дууламгайхан гүйжэ бодоод, багшынгаа таһалгада дүтэлхэдөө, энэ юрэ бусын үдэршье һаань, хуушан түхэлдөө орожо, зоригүйдэжэ, тэндэнь би хурабшын шэнээн нүхөөр түрүүн шагаабаб. Жана Цыреновна сонходо саашаа хаража байнхай, мүрнүүдынь дадагад гэнэ, нэгэ хармаанһаа пулаадаа гаргана, тиигээд һөөргэнь хэнэ. Би яахаяашье мэдэхээ болёод байбаб.

— Хүбүүн,—гэжэ араһаам тетя Мотя шэбэнэн һагад дуудаба.—Ерэ, ерэ.

Би шуумгайхан һууряа ээлбэб. Зүгөөр Жана Цыреновнагай уйлаһан нюурынь урдаа хараха гээд, яашье ядабаб. Тэрэнэй елэн хара үһэн, мүн тиимэ мэлмэлзэн байдаг нюдэд, ягаахан хасар лэ харагдана, үгы даа, тэрэ уйлаагүй ёһотой... Энэ үедэ тетя Мотя табагууд соомнай томонууд хэршэмэг гахайн мяха хубаагаад, һүүлдэнь шүлэ аягалба, тиигээд шанагаяа ямар нэгэн һэлмэ шэнгеэр далайжа:

— Зай, уугты, илалтын түлөө, манай илалтын түлөө, — гээд түргэхэн газаашаа гарашаба. Би гайхабаб. Юун боложо байна гээшэб, баярлахынгаа орондо булта бархиралдаха. Энэ ехэшүүл жэгтэйл зон байна даа. Бидэ хэршэмэг хэршэмэг мяхаяа хараад, хүдэлнэгүй һуунабди, эдихэдэ нэгэ тиимэшэг хэбэртэй байба. Олон юумэ һанаанда ороно, улхамни газетэ дээрэхи нэгэ сэрэгшын каска дээрэ шэгшэгээрээ табяатай байхадань, бэеһээ холо болгожо, унахаяа байгаа гэрэй хооһон хананууд, гүйлдэжэ ябаһан сэрэгшэд руу харасаяа шэглүүлнэб. Волгоград... тэндэ Жана Цыреновнагай нүхэр, минии, ганса ахай унаа гэһэн саарһан ерэһээршье гурбан жэл болоо... Теэд мүнөөдэр юундэ бархиралданаб эдэ эрэшүүл... Һургуулиһаа гараад, заваалин доохонуур һэмээхэн мүлхин, багшанарай таһалгын ганса сонхо доро ошоходом— Жана абгайхан байрадаа байжал байба. Намайе харанагүй, елэн хара нюдэдынь уб улаан болојо, тойроод хүхэршэнхэй. Хармаанайнь пулаад шал нойтон... Би һөөргөө мүлхибэб, бэшэ юу хэхэ шадалтай байгаабиб даа тэрэ үедэ. Хажуудань ошоод, саб сагаахан дулаахан гарнуудтань нялдашоо һаа гэжэ шэбшэнэб, теэд тэрэ минии багшам ха юм. Үгы даа, харагдангүйхэн гэртээ ябахам, тон гансаараа. Гэртээшье ерээд, орохо дурам үгы байба, тиихэдэнь хашаа дээрэ гараад һуубаб. Тэнгэри сэлмэг. Тон сэлмэг. Халуун оронһоо һаяхан ерэһэн сагаан алаг үбсүүтэй хараасгайнууд юуншьеб тухай ехэл шангаар хөөрэлдэнэ, бэе бэедээ нэнгэлдэнэ, аляархалдана. Тэдээн доро телефоной утаһан аалиханаар найгалзан ялалзана. Тиихэдэнь Жана абгайханаа дахин һанаандаа оруулнаб... Аяар саана, хадын бооёор һунаһан харгыгаар нэгэ монсогор хара юумэн бии болојо, һүүлдэнь шара үнгэтэй болобо. Тиихэдэнь, эжынгээ хара үглөөгүүр һолоомондо ошоһые һанажархёод, хашаа дээрэһээ һүрэн буухадаа, алаг хараасгайнуудые үргээн арбагайдаад гүйшэбэб. Дороһоом хахалһан газарай үнэр гутана. Наран гүйнэ... Жана абгайханай нюдэд... Амамни хатана. Харгы, харгы... гүйнэб, гүйнэб... Наран гүйнэ...

— Эжы, дайн дүүрээ, илалта.

— Юун?!

Эжымни тархи һолоомон дээгүүр шохогошон бии болоод, гэнтэ тэргэнь нахигад гэһэншүү болојо, эхэмни һолоомын нюруу һамнаад доошоо һолжоршобо. Газарһаа:

— Юун?! — гэжэ үбдэһэн, болиһоноошье ойлгонгүй һүхирбэ.

— Илалта!

А. Жамбалдоржиев.

Коммунис ажалай ударник-комсомолец Анатолий Иванов вагон хабсаралгын цехтэ слесареэр зургаадахи жэлээ ажаллана. Тэрэ халаанайнгаа даабарие 120 процент дүүргэнэ. Мүн сүлөөтэй сагаа миин үнгэргэдэггүй. Анатолий Иванов түмэр харгын техникумдэ һураха зорилго урдаа табяад, мүнөө бэлэдхэлэй курсые эдэбхитэйгээр шудална.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комсомолец Анатолий Иванов.

А. ШИГАЕВАЙ фото.

ШЭНЭ НОМУ...

Буряадай номой магазинуудаар «Буряадай эрдэм шэнжэлэлгын комплексно институдай хүдэлмэринүүд» гэһэн ном худалдаанда гараба. Тэрэ номой түүхын бүлэгтэ «Буряад арадуудай түүхэ» (10-дахи выпуск, 1963 он, 12 хэблэлэй хуудаһан, сэн 60 мүнгэ, Улаан-Үдэ хото). гэһэн серинүүд оронхой.

Тус номой түрүүшын хуудаһан түүхын эрдэмэй кандидат Ц. О. Очировай «Партиин XXII съездын тогтоолнуудые хараадаа абан Буряадай түүхые шэнжэлхэ зарим тэды асуудалнууд» гэһэн статьягаар нээгдэнэ. Статья соогоо автор КПСС-эй XX съездын һүүлээр республикын түүхэ шудалалгын наука гол түлэб хүгжэлтээе олоо гэжэ хэлэмээр гээд бэшэнэ. Олон тоото монографическа болон түүхэ шэнжэлхэ бүлэг хүдэлмэринүүдэй һайн талые тэмдэглэхэ зуураа, мүн тэрэшэлэн дутуу дундануудыень статья соогоо автор заана.

Ном соохи Ц. Ц. Митыповэй статья соо заводской партийна организацинуудай дүй дүршэл үргэнөөр харуулагданхай.

Түүхын эрдэмэй кандидат Г. Л. Санжиев өөрынгөө статьягаар Буряадай республикын үгытэй ангиин бүлгэмэй хайшан гэжэ 1926—29 ондо эмхидхэгдэһэн, бии болоһон тухай мэдүүлнэ. Мүн тиихэдэ түүхын эрдэмэй кандидат П. Т. Хаптаев алдарта Октябриин хубисхалай үедэ буряад арадай соёл болбосорол тухай бэшээ. Түүхын эрдэмэй кандидат Б. Б. Батуев 1918 ондо Байгал шадар хайшан гээд совет промышленностиин бии болоһон тухай мэдээсэнэ.

Түүхын эрдэмэй кандидат Н. Р. Мангутов 19-дэхи зуун жэлэй һүүл багта баруун буряадта аграрна политикын хайшан гэжэ ябуулагдаһан тухай, түүхын эрдэмэй доктор Е. М. Залкинд Байгал шадархи үгытэй таряашанай колонизаци тухай бэшэнэ. Түүхын эрдэмэй кандидат А. К. Золотоев эрэлхэг зориг харуулһан баатар Ж. Е. Тулаев, М. Ф. Мархеев, Д. Ж. Жанаев, В. Х. Хантаев, И. В. Балдынов болон Михаил Бимбаев тухай дансануудые, баримтануудые уншагшадта дурадхана. Шэн зоригой үльгэр жэшээ харуулһан Буряад ороной баатарнуудай дабтагдашагүй хэрэгүүд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ ушарһан. Эрдэмтэ А. С. Шугин тус ном соо өөрынгөө статья оруулхадаа советскэ хуталдаа наймаа... шэлэн интегра... циин хойто б... гэжэ бии боло... хын эрдэмэй ... Митупов лен... газетын Сибир... мократическа ... дай хоёрдохи ... хэл болон тэр... тухай статья ... шадта дамжу... кова, А. Яким... хотодо залуу... ционно эмхи... һон баримта... шадтаа дурад...

Эрдэм шэнж... лексно институ... П. Т. Хаптаев... болон аймаг ... римхэй ябада... Цыбиковэй «Ц... но» (тэрэнэй ... шо 80 жэлэй ... мэри зорюула... Асалхановай «... дэ ноён И. ... ажахы», Е. ... «Сэлэнгын д... мостиин газар... гүүд», Д. ... «Онон хамнига... лай асуудалну... занцевай боло... ших гэгшын «... рэхи эртэ ур... нууд» гэһэн с... хой. Тус ном ... Сасыховиин, С. ... «Буряадай АС... лон библиоте... номдо шүүмж... донхой.

Тус ном Бур... һонирходог у... радхагдана.

Агитаторай блокнот

КПСС-эй Буряадай обкомой идеологическа таһагай ээлжээтэ—наймадахи номер һаяхан хэблэлһээ гараба.

Блокнодой түрүүшын хуудаһанда «Буряадай АССР-эй бии болоһоор 40 жэлэй ойдо бэлэдхэхэ, тэрэниие үнгэргэхэ тухай» гэһэн КПСС-эй обкомой тогтоол толилогдонхой.

«Хөөрэлдөө хэхэ материалнуудай» бүлэгтэ КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагые даагшын орлогшо **Н. Дорофеевэй**—«Продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулхын түлөө тэмсэхэ» гэһэн статья хэблэгдээ.

Кукурузада һайн харууһалга хэрэгтэй. Иимэ гаршагтай статья Мухар-Шэбэрэй Суулгын совхозой кукуруза ургуулагша Н. Кондратюковой хөөрөөн эндэ толилогдоо.

«Хөөрэлдөө хэхэдээ хэрэглэ» гэһэн бүлэг соо «Тракторай нэгэ час соо миин байхада али зэргын гарзатайб» гэһэн статья хэблэгдээ. «Ноябриин Пленумэй тогтоол бэелнэ» гэһэн бүлэгтэ **П. Яньковой**—«Туршалгын мастерской» гэжэ статья толилогдонхой. Мүн тус блокнот дотор «Агууехэ илалтын үдэр» гэһэн, тэрэшэлэн агитаторай хөөрэлдөөндөө хэрэглэхэ тоо, баримтанууд хэблэгдэһэн байна.

ХИЛЫН саанаһаа

Аха дүүгэй бата бэхи хани барисаан

БЕРЛИН, майн 7. (ТАСС). Фашизмһаа немец арадые сүлөөлэлгын үдэрэй урда тээ, мүнөөдэр Германо-советскэ хани барисаанай недели эхилхэнь. Сүлөөрэлгын үдэртэй дашарамдуулан болохо баярта, германо-советскэ неделиин хэмжээ ябуулганаудта хабаадахын тулада СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ Я. В. Пейве түрүүтэй советскэ делегаци Берлиндэ ерээ.

ГДР-тэ айлшалжа байһан совет үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй промышленна предприятинуудта дүй дүршэл тухайгаа хөөрэлдөөнүүд неделиин үедэ олоор болохо, хани барисаанай үдэшэнүүд эмхидхэгдэхэ байна. Молдавиин арадай хатарай ансамбль апрелиин 30-һаа ГДР-тэ ошоод байна. Тэдэнэр немец хүн зондо концертнүүдые харуулха юм. Кинотеатрнуудта советскэ эрхим фильмнүүд харуулагдана.

Сүлөөрэлгын үдэр тухай, германо-советскэ хани барисаан тухай материалнууд хэблэлдэ толилогдоно.

„Databaseородой шэди“ гэжэ кинофильм түрүүшынхеэ харуулагдаба

БЕРЛИН, майн 7. (ТАСС). Режиссернууд Аннели болон Андрэ Торндайк гэгшэдэй Дефа студида (ГДР) табиһан «Ородой шэди» гэжэ хоёр серитэй үнэн ушарые харуулһан фильм үсэгэлдэр Берлинэй «Космос» гэжэ кинотеатр соо анха түрүүнээ харуулагдаба. Энэ харалга дээрэ СЕПГ-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүн А. Норден, ГДР-эй Арадай палатын түрүүлэгшэ, германо-советскэ хани барисаанай бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ И. Дикман, ГДР-эй министрнүүд, СССР-һээ ГДР-тэ байдаг элшэн сайд П. А. Абрасимов, тэрэшэлэн КПСС-эй ЦК-гай соёл сурталай таһагые даагшын нэгэдэхи орлогшын, кинематографиин талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ А. В. Романовай толгойлдог совет киногой хүдэлмэрилэгшэдэй делегаци байлсаа.

США-гай гүрэнэй департаментын мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК, майн 7. (ТАСС). Информационно агентствонуудай мэдээсэһэнэй ёһоор гүрэнэй департаментда тусхай тушаалта хүнүүд иигэжэ мэдүүлээ. Дундада далайн эрье шадар, ядахын сагта дүрбэн орондо—Испанида, Италида, Грецидэ, Турцида «Поларис» ракетэнүүдтэй уһан доогуур ябадаг онгосонуудай бааза байгуулжа болохо гэжэ Холбоото Штадууд тоолоно.

Марксизм-ленинизмын университедтэ хүнүүд абтана

ТОКИО, майн 7. (ТАСС). Олониитын хүсөөр хүдэлмэрилхэ марксизм-ленинизмын арадай университедые КПЯ-гай ЦК, партиин Токиогой горком нёдондо жэлэй эсэстэ эмхидхэһэн юм. Мүнөө энэ университедтэ гурбадахяа хүнүүд абтажа байна гээд «Акахата» газетэ мэдээсэнэ.

Историческа материализмые, КПЯ-гай программые, политическэ гол хараа шэглэлые энэ университедтэ шудалха хэрэгтэ урдынхи мэтэ гол анхарал хандуулагдаха юм.

Нэгэн списогтэ оруулагдаһан кандидадууд илаба

ЛОМЕ, майн 6. (ТАСС). Президентын болон парламентын һунгалтанууд үсэгэлдэр Тогын Республикада болојо дүүрэбэ. Ороной дүрбэн политическэ партиин: Тогын хүн зоной демократическа хүдэлөөнэй, Тогын арадай хүдэлөөнэй, Жувенто болон Тогын нэгэдэлэй партиин бүлэг гэшүүдэй нэгэн списогтэ оруулжа дэбжүүлһэн кандидадууд һунгалтын үедэ булижа гараа. Энэ списогэй ёһоор Николас Грюницкий болон Антуан Меатчи гэгшэд республикын президентын болон вице-президентын тушаалда кандидадуудаар дэбжүүлэгдээ.

ФРГ-гэй металлистнуудай забастовко амжалтатайгаар дүүрэбэ

БОНН, майн 7. (ТАСС). Баруун Германиин металлистнуудай профсоюзай түлөөлэгшэдэй болон эзэд баяшуулай хоорондо ФРГ-гэй ажахын министр Эрхардын хабаадалгатайгаар олон часай турша соо хэлсээн болојо, тэдэнэр энэ үглөөгүүр үгээ ойлголсоо. Тэрэнэй ёһоор металлистнуудай салин хүлһэн 5 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ юм. Тэрээнһээ гадна, 1964 оной апрелиин 1-һээ салин хүлһэниинь үшөө 2 процентээр нэмэхээр хараалагданхай.

Тиимэ болохолоороо, Баруун Германиин Баден-Вюртемберг гэжэ газар нютагай олон зуу мянган металлистнуудай забастовко хэжэ ороходонь, энэнь бусад газар нютагуудта дэлгэрүүжэ гэжэ айһан эзэд баяшуул хүдэлмэришэдэй эрилтэнүүдые нилээд ехээр хангаха баатай болоһон байна. Забастовко хэгшэд салин хүлһэ 8 процентээр дээшэлүүлхэ эрилтэ хэһэн байгаа. Профсоюзай хүтэлбэриин болон эзэд баяшуулай хоорондоо хэлсээ туйлаһыень хүдэлмэришэд-металлистнууд энэ неделиин турша соо һайшааха зэргэтэй юм.

США-гай эб найрамдалай тала барингшад бүри эдэбхитэйгээр ажал ябуулга хэдэг болоо. Капиталис монополинуудай бүү зэбеэг жэгшүүритэй муухайгаар, яаралтайгаар түхеэржэ байһые эсэргүүсэн эб найрамдал хамгаалха зорилготой демонстрацинууд болон митингнүүд Нью-Йорк, Вашингтон, Чикаго, Лос-Анжелос болон Холбоото Штадуудай бусад городуудта һүүлэй үдэрнүүдтэ болоо. Нью-Йоркдо эб найрамдалай тала баридаг олон түмэн хүнэй демонстраци болоод ООН-ой байшангай үмэнэхи талмай дээрэ митинг хэлгээр дүүрэһэн байна. Демонстраци болон митингдэ 6.000 үлүүтэй хүн хабаадаа. Зураг дээрэ: залуушуулай колонно. «Сэрэгэй талаар бэшэ, харин талаар үүсхэл гаргаха!», «Дайлые болюулха!» гэһэн эрилтэ эб найрамдал аршалан хамгаалха хэхэ гэһэн США-гай хараа шэглэдэр залуу хүбүүд, басагад хэнэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Тагнуулшад сүүдэй сандали дээрэ

РСФСР-эй Уголовно кодексын 64-дэхи статьягай ёһоор уголовно харюусалгада хабаадуулагдаһан совет эрхэтэн О. В. Пеньковскиин, РСФСР-эй Уголовно кодексын 65-дахи статьягай ёһоор уголовно харюусалгада хабаадуулагдаһан Великобританиин албатан Гревилл Мейнерд Виннэй хэрэгээр Москвада СССР-эй Верховно Сүүдэй заседаниин зал соо майн 7-до нээмэл сүүд эхилбэ. СССР-тэ эсэргүүгээр тагнуул эдэбхитэйгээр хэһэнэйнгээ түлөө Пеньковский, Винн гэгшэд гэмнэгдэнэ.

СССР-эй Верховно сүүдэй Сэрэгэй коллеги Пеньковскиие, Винные сүүдлэнэ. Сэрэгэй коллегиин түрүүлэгшэ юстициин генерал-лейтенант В. В. Борисоглебский түрүүлэгшээр һууна. Инженерно-техническэ албанай генерал-майор С. К. Марасанов, инженерно-техническэ албанай генерал-майор И. С. Цыганков арадай заседательнуудаар һуулсана. Захиргаанай албанай майор М. В. Афанасьев сүүдэй секретарь.

Сэрэгэй главна прокурор юстициин генерал-лейтенант А. Г. Горный гүрэнэй зүгһөө гэмнэгшэ байха.

Москва городой адвокадуудай коллегиин гэшүүд К. Н. Апраксин, Н. К. Боровик гэгшэд үмөөрэлгые бэелүүлхэ байна.

Хараһан мэдэһэнээ хэлэжэ үгэхын тулада сүүдтэ гэршэнэр дуудагданхай. Зал соо экспертнүүд һуулсана.

Үглөөнэй 10 час. СССР-эй Верховно сүүдэй Сэрэгэй коллегиин сүүдэй заседаниие түрүүлэгшэ нээгдэһэн дээрэ соносхоод, сүүдлүүлэгдэгшэдые асарха захиралта комендантда үгэнэ.

Түрүүн Гревилл Винные оруулна. Тэрэ Англиһаа ерээд зал соо һууһан һамгаяа бэдэрэн иишэ тиишээ хараашална. Тиимэшье үндэр бэшэ, бүдүүншэг бэетэй, солбон хүн. Шалхагар нюуртай, бүхэтэр хамартай, һахалаа табиһан, һанжад гэһэн доодо уралтай. Наймаашанай болон тагнуулшан холбоо байгуулагшын уялга нэгэн доро дүүргэдэг байһан Англиин албатанай газаа талын түхэл шарай иимэ байна.

Удаань сүүдлүүлэгшын сандалиие хүрээлһэн халхабшын саана Пеньковский бии болоно. Үндэр, туранхайшаг бэетэй, нимгэн уралтай хүн, тэрэ ехэ намдуу түбшэн байхые оролдоо гэбэшье, бэеэ барижа бираагүй. Һанаа зобонгёор эрьелдэн байһан нюдэниинь тэрэнэй мэгдэшоод байһыень харуулна. Хабхаанда ороһон хүйхэр шонын айдаг һүрдэдэг шэнгеэр тэрэ айшоод һуугаа ха юм. Харата муухай зорилгоёо туйлахын тулада ямаршье арга хэрэглэхээ сээрлэдэггүй, хара амяа хараһан карьерист байһан энэ хүн сүүдлүүлэгшын сандали дээрэ һуужа байна бшуу.

Пеньковскиин өөрынь мэдэрһэнэй ёһоор тэрэ «атаархадаг, бүдүүрхэдэг, һайзгайрхадаг, элдэб аргаар дээгүүр тушаалда орохые эрмэлзэдэг, һамгаша хүн байгаа. Суг һуудаг һамгадтай, ресторануудаар ябадаг, тобшоор хэлэхэдэ, хүнгэн мүрөөр ажамидаран һууха дуратай байгаа. Эдэ бүхы дутуунуудһаа уламжалан би муу замда орооб... Хэрэггүй муухай хүн болооб».

Гэмнэлгын тобшололые сүүдэй секретарь уншаа.

Советскэ Союзда эсэргүүгээр тагнуул эдэбхитэйгээр хэһэнэйнгээ түлөө уголовно харюусалгада хабаадуулагдаһан Америкын болон Англиин тагнуулнуудай агент О. В. Пеньковский өөртэнь тохоогдоһон гэмнэлгын талаар хүсэд зэмэтэйб гэжэ мэдэрээд, гэмтэ ябуулга тухайтаа дэлгэрэнгыгээр хэлэжэ үгөө гээд гэмнэлгын тобшолол соо заагдана.

Советскэ Союзда эсэргүүгээр тагнуул эдэбхитэйгээр хэһэнэйнгээ түлөө мүн лэ уголовно харюусалгада хабаадуулагдаһан Гревилл Мейнерд Винн тагнуул хэһэн гэмтэйб гэжэ мэдэрээд, нэгэ талаһаа тагнуулшан Пеньковскиин, нүгөө талаһаа Англиин болон Америкын тагнуулай түлөөлэгшэдэй хоорондо холбоо байгуулагшын үүргэ дүүргэдэг байгааб гэжэ мэдүүлээ.

1961 оной апрель—майда, июль—августда Лондон, мүн энэ оной сентябрь—октябрьда Париж командировкодо гарахадаа, Пеньковский Англиин болон Америкын тагнуулшадтай нюуса байрануудта нэгэтэ бэшэ уулзажа, экономическа, политическэ, сэрэгэй шэнжэтэй тон нюуса мэдээнүүдые тэдэндэ үгэдэг, тагнуулшадые бэлэдхэхэ курса шудалан гарадаг байгаа. Пеньковскидо иимэ найдуулга үгэдэг байгаа. СССР-эй газар дээрэ тагнуул хэжэ дүүргэһэнэйнь һүүлээр өөрынь шэлэһэнэй ёһоор Англиин гү, али Америкын сэрэгэй зургаанда һарадаа 2000 доллар салинтай, харюусалгата тушаал даалгагдаха, урда тээнь хэһэн тагнуулайнь хүдэлмэриин түлөө һара бүриин 1000 долларой бодолоор нэгэн дорын шагнал үгтэхэ.

Англиин болон Америкын тагнуултай харилсаа байгуулһанһаа эхилээд, арестовалагдаха үдэр хүрэтэрхи үе соогоо Пеньковский тагнуулай центрһээ шифрээр бэшэгдэһэн радиограммануудые абадаг, Англиин болон Америкын тагнуулнуудай түлөөлэгшэдтэй Москвада хододоо уулзадаг, тэрэ тоодо Москвагай үйлсэнүүдтэ, гэрнүүдэй подъезднүүд соо, гостиницануудта, Великобританиин болон США-гай посольствонуудай үнтэргэдэг дипломатическа тусхай уулзалганууд дээрэ Винн, Чизхолм болон Карлсонтой уулзажа, тагнуулшадһаа заабари болоһон тагнуул хэхэ хэрэгсэлнүүдые абадаг, тэдэндэ аман үгөөрөө, бэшэмэл, фотопленконуудта буулгаһан нюуса мэдээнүүдые дамжуулан үгэдэг байгаа. Экспертнүүдэй тобшолол хэһэнэй ёһоор энэ олон мэдээсэлнүүдынь олонхидоо нюуса, тон нюуса мэдээнүүд байһан дээрэһээ СССР-эй гүрэнэй болон сэрэтэй нюуса болоно.

Англичанин Винн ямар гэмтэйб гэхэдэ, 1961 оной апрельдэ Пеньковскитой холбоо байгуулгадань Англиин тагнуулда туһалһан, удаань тагнуулшан Пеньковскитой Англиин болон Америкын тагнуулнуудай холбоо бэелүүлхэ талаар Англиин тагнуулай даалгабариие 1962 оной июльдэ дүүргэһэн байна.

Гэмнэгдэгшэ Гревилл Мейнерд Винн 1961 оной апрельһээ 1962 оной июль хүрэтэр... дэн дахин уулзада... тай пакедүүдые т... лиин тагнуулай ... дамжуулдаг байг... соонь нюуса ... мэдээсэлнүүд б... байгаа. Москвада ... оной августын 2... һоо пакет абаһан ... соонь артиллери... гаа бшуу. Энэнь ... дамжуулан үгтэ...

...Гэмнэлгын т... дүүрэбэ. Өөһэдт... нэлгээр зэмэтэй... гээд гэмнэгдэгша... Виннэһээ түрүү...

Түрүүн Пеньк...

— Мэдэрнэб, ... жэ мэдэрнэб.

Тиихэдэ гэмна... мэдүүлээ:

— Зэмэтэйб, ... бэшээрнь, өөрыгө... дэрнэб, тэдэ уша... дэлгэрэнгы тайл...

СССР-эй Верх... коллегиин үдэрэй ... седанинууд д... мүнхэгдөө. Олон... советскэ болон г... нууд эдэ заседан...

Эхэ оронд00 у... хоёр империалис... лиин болон Амери... агент, англича... наймаашанай ба... шан-холбоо байг... эдэбхитэйгээр д... сүүдэй түрүүшы... үгөө.

Н. Желез...
А. Р...
(ТАСС-...)

Саг... ул...

Улаан-Үдын ... ваториин мэд... мүнөөдэр рес... най бага зэрг... урда аймагуу... орохо. Зүүн ... наар һалхилха... родто үглөөгүү... 15—17 градус... багсаагдана.

Майн 10—1... тэ республика... шэг байха, б... бороон ороха... зүгһөө шанга... ха. Һүниндөө ... хүйтэнһөө гү... тэр дулаарха... градус дулаа... леэгдэнэ.

Редактор Ц...

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур
1963 оной майн 9.

Манай адрес, телеф...

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор... ца ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-6... —38-42, секретариата—27-37, отделов: сель... производства и партийной жизни —47-5... ного производства и партийной жизни —48-8... Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: ... —24-74, советского строительства и быта—3... ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-... 34-05, корректорская —35-95.

гор. Улан-Удэ, типография Министерств... Бурятской АССР.

Н00418.